I v lese se děti mohou najíst tak, že je hygienik spokojený, říká Tereza Valkounová 7//

3 / 2023

PRAŽSKÁ EVVOLUCE

magazín o ekovýchově v Praze

EVVO Ekologická výchova v Praze

PRAHA PRAGUE PRAHA PRAGA

ÚVODNÍK

Pro zdárný všestranný rozvoj školních dětí je klíčová strašná školní jídelna. Sledujte.

V mojí školní jídelně třeba dělali takovou tu univerzální hnědou omáčku s masem, ve které ale plavaly obří kusy slizké cibule. Ideální k procvičení jemné motoriky. Vynípat to na stranu talíře vás procvičí.

Stejně tak jinak dobré rizeto (paní kuchařka tomu říkala rizeto, tak rizeto), akorát ten konzervovaný hráček tam lupli vždy, až když bylo dovařeno, byl tvrdý a hnusný. Opět jemná motorika plus možnost vypinkávat hráček vidličkou do květináče.

Protože zatímco nad vynípanou cibulí byla pančelka na službě ještě ochotná přivřít oko, tak nad hráškem zaznělo hrozivé: „Dojíst"!

To radši smrt. Trefit květináč nakonec není tak těžké.

Rozvařený knedlík nebo podivně kyselý paprikový lusk plný divné hmoty, to už je únikovka jak vyšitá. Riskantní, ale funkční strategie je narvat si to všechno do pusy, projít přes pančelku a pak to zase vyklopit na talíř a dát do okýnka. Ale jak říkám, je to riskantní. Snadno se může stát, že toho vyklopíte víc, než byl plán.

Když byl knedlík rozvařený kvalitně, šlo ho nalepit zespoda na stůl. Museli jste ale trefit volný spot.

Co ale s polívkou? Vývary se většinou daly sníst, ale různé pórkové zelené brčály, to se muselo vrátit. Po chvilce vysedávání nad studeným škraloupem se pustíte do kooperace s dalšími dětmi. Jedno dítě jde hrdinně s plným tácem vrátit všechno, což pančelku dostane do vrtule a zatímco láteří a laje, mají další děti šanci pronést své tácy.

Musíte být ten chytrý, kdo plán vymyslí, ale nesmíte být ten hrdina. Protože ten si to nakonec vyžere.

Abych parafrázoval Roberta Fulguma, všechno, co jsem kdy potřeboval, jsem se naučil ve školní jídelně.

Martin Mach Ondřej

SLOVO KOORDINÁTORA

Milé čtenářky a čtenáři,

otevřeli jste letošní třetí, podzimní číslo magazínu Pražská EVVOluce, které se zabývá tématem jídla. Jak vděčné téma! Každý se jídlu věnujeme. Z potřeby, z nutnosti, ze záliby. Řešíme stravování své i svých blízkých, někteří i stravování svých svěřenců. Na táboře, v jídelně, na kroužku.

V tomto čísle se můžete začíst do článků, které řeší jídlo, stravování, nebo chcete-li, catering na různých úrovních.

Jan Moravec nás ve své rubrice zavede k meandrům Rokytky, v dalším článku informujeme také o letošní krajské konferenci o ekovýchově v Praze a v rubrice aktualit z pražských organizací se dozvíte o mnoha zajímavých a inspirativních projektech.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Petr Holý,
Koordinátor oblasti EVVO v Praze

OBSAH

Pražská EVVOluce
3 / 2023

Pro hlavní město Prahu 10. 9. 2023 vydal BEZK, z. s.
Obsahové zaměření časopisu je připravováno
ve spolupráci s Poradní skupinou EVVO.
portalzp.praha.eu/evvo

BEZK
Letohradská 17
170 00 Praha 7
www.bezk.cz
redakce@prazskaevvoluce.cz
www.prazskaevvoluce.cz

Vydání připravil: Martin Mach Ondřej
Grafický návrh a sazba: Matouš (Mihaliček) Janů
Korektura: Tereza Münz

Foto na titulní straně: archiv Asociace lesních MŠ

Uzávěrka dalšího čísla: 22. 11. 2023

4/ Kateřina Röschová
Děti v kuchyni

7/ I v lese se děti mohou najíst tak, že je hygienik spokojený, říká Tereza Valkounová

12/ Dana Kapitulčinová
Udržitelnost žeru!

14/ Kateřina Jančaříková
Finský přístup k jídlu

16/ Lubomír Opat a Markéta Vlčková
O houbách jedlých a chráněných a jejich růstu v Praze

22/ Jan Moravec
Mejto – nenápadný poklad na okraji Prahy

30/ Co se děje v...

53/ Kalendář akcí

Kateřina Röschová

Děti v kuchyni

Dostat děti do kuchyně nebývá problém. Velmi často chtějí pomáhat. Ale co s nešikovnými pomocníky, kteří se nespokojí jen s podáním lžíce, ale vyhledávají hlavně složité či nebezpečné úkony? Krájení ostrým nožem nebo lití a otáčení lívanců.

Je potřeba vytrvat. Šikovnost dětských rukou nepřijde jen tak ze dne na den. Předchází jí spousta nepovedených a pomalých pokusů. Ale ta dětská hrdost, když můžou říci, že pomáhaly, připravovaly, krájely, loupaly, šlehaly. Stojí to i za ten zbytečný nepořádek na kuchyňské lince, vajíčko na zemi a náplast na prstíčku.

V našem lesním klubu jsme si dali za cíl 1× týdně s dětmi připravit odpolední svačinku. Většinou jsme pekli v remosce, ale vařili jsme i vločkovou kaši v rýžovaru. Ta je jednoduchá, děti jen sypou a vy včas řeknete „stop“.

Datlové sušenky: krájení datlové pasty.

Datlové sušenky, sušenky zdobené vidličkou.

Postupně jsme si vytvořili vlastní recepty, se kterými děti aktivně pomáhaly. Nabízím vám tři z nich.

Sušenky s datlovou pastou

Datlová pasta je hmota ze sušených datlí. Je to sladké, plné vlákniny a jde to jíst i samotné.

Výborná je v kombinaci s vlašskými ořechy. Zabalte vlašák do datlové pasty a máte nepečené, zdravé, raw cukroví. Dalším vylepšením je obalit v čokoládě a/nebo v kokosu.

Ale zpět k sušenkám. Původně to byl recept na ovesné sušenky: 150 g hladké mouky, 150 g rozmixovaných ovesných vloček, 200 g másla, 100 g moučkového cukru, 1 vajíčko a 1 žloutek. Proč ne? Ale když máte ještě zbytek datlové pasty z jiného pečení, je škoda toho nevyužít. Bylo ho asi třetina (odhadem tedy 330 g) a cukr jsme jím zcela nahradili.

Protože datlová pasta je mazlavá a funguje i jako pojidlo v těstě, je potřeba ubrat máslo nebo přidat mouku a vločky. A vajíčko stačí jedno.

Kynuté: jablečný koláč.

Jak vypadala praxe? Tři děti krájely na malé kousky máslo a datlovou pastu, jedno rozkleplo vajíčko a další sypaly mouku a rozmixované vločky. Když bylo vše v míse, začalo hňácání. Mísa kolovala a každý chvíli hňácal suroviny, aby vzniklo pěkné, modelíně podobné těsto.

Finální vznik modelínové koule byl na dospělém. Následně dostalo každé dítě část těsta a tvořilo. Zpočátku jsme dělali kuličky, vidličkou jsme je rozmáčkly na placičku a vznikla sušenka se vzorem. Při dalších opakováních bylo tvoření zcela na fantazii dětí, vznikali hadi, srdíčka či různé točenice. Tvoření z takové modelíny mě baví, protože výsledek bude smysluplný – svačina, která naplní bříška.

Když jsme se snažili, šlo i uhlídat, kdo co vytvořil. To bylo důležité ve chvílích, kdy sušenky putovaly domů jako překvapení.

Chcete další vylepšení? Do těsta by šel přidat například strouhaný kokos. Kouzlo kokosových sušenek je při hňácání. V míse máte vrstvu kokosu, mouky a vloček. Ruka se noří do mísy, oči tam nedohlédnou, ale prsty vnímají rozdílné struktury. Je to skvělý hmatový zážitek.

Jáhlový koláč

Původně to byl recept na tvarohové muffiny: 1 vanička tvarohu, 100 ml oleje, 2 vejce, 200 g hladké mouky, 100 g cukru, ½ prášku do pečiva, vanilkový cukr, rozinky a mléko, pokud je potřeba. A protože jáhly si s tvarohovým těstem moc dobře rozumí (například tvarohové knedlíky už bez jáhel nedělám), přidáváme k tomu vařené jáhly (cca 200 g jáhel před uvařením). A protože chceme, aby to jedly všechny děti, nedáváme dovnitř rozinky. Taky ze všech receptů ubírám cukr, zde si vystačím s 70–80 g. S jáhlami přidávám i trošku jedlé sody, odhadem tak lžičku.

Jáhly mám uvařené z domova a i další suroviny už mám většinou odvážené. Jeden vyklopí jáhly do mísy, další je rozmačkají vidličkou. Ochutnávají a většinou se tváří, že nechutná. Někdo vyklopí tvaroh, jiný zamíchá, starším svěřím vajíčka (neb vajíček je na počet), mladší sypou mouku, cukr, lijí olej. A míchají – mísa opět koluje a každý chvíli míchá. Podle času a potřeby oběhne mísa kolem stolu 1–3 kolečka.

Důležitá je i forma na pečení – rozbalíme pečicí papír a položíme na něj remosku dnem

Kynuté: vánočky

vzhůru. Někdo ji obkreslí, jiný kolo vystřihne. Papír uvnitř pěkně urovnáme, nalijeme a jdeme odpočívat. Ke svačině máme dobrotu a říkáme si, že i když vařené jáhly nebyly až tak dobré, v koláči jsou skvělé. Koláč mažeme marmeládou a rozinky nasypeme vedle do misky.

Kynuté těsto

S tímto těstem pracuji moc ráda. Je velmi variabilní a můžete si pohrát s množstvím kvasnic a časem na vykynutí. Platí tady nepřímá úměra – čím více kvasnic, tím méně času vám na vykynutí stačí. A čím méně kvasnic a více času, tím trvanlivější výsledek bude. Je jedno, jestli děláme jablečný koláč s drobenkou, buchty, vánočku, nebo zatočené šneky.

Začínáme droždím, zhruba půl kostičky, jako bývá v receptech. Vycházíme z toho, že na vykynutí nemáme mnoho času a koláč se stejně sní hned začerstva. Drobné prstíčky rozdrobí droždí do mísy a další drobná ručka přisype lžíci cukru. Pak mísa koluje a každý si zamíchá. Stačí jedno oběhnutí stolu a droždí je tekuté. Přijde na řadu mléko (ale stačí i voda) a olej. Vajíčko do kynutého nedávám, někdo přidává jen žloutek, protože po bílku prý kynuté tvrdne rychleji. Při okamžité spotřebě by to nevadilo, ale zvyk je zvyk.

V míse je tekutina a nyní nastává to, co mě na kynutém s dětmi baví nejvíce. Každý přidá jednu lžíci mouky, zamíchá a pošle dál. Nejdřív je to tekuté, polívčička. Postupně to houstne, kašička. A pak už to tuhne, míchá se to čím dál hůř a vzniká těsto.

Mísa oběhne 3–4× stůl, aby v ní bylo těsto, do kterého se už musí opřít dospělý a pořádně ho zadělat. Tohle se snažíme stihnout ještě před obědem. Přes oběd vykyne a před odpočíváním můžeme dát těsto do remosky.

Nebo přichystáme těsto před odpočíváním, hodinku kyne a pak jdeme opékat hady. Na klacku, na ohni – užovky, zmije, anakondy, každý podle svého gusta. Hada z těsta namotáme na klacek a hurá s ním nad oheň.

Je to s nimi ale zrádné, většinou dopadnou tak, že hřbet mají spálený a bříško syrové. Upéci hada pořádně a nespálit ho vyžaduje trpělivost. Stejně jako přítomnost dětí v kuchyni.

Buďme trpěliví, odměnou budou šikovní pomocníci a dozlatova upečení hadi.

Foto: Katka Röschová

Mgr. Kateřina Röschová *je průvodkyní v lesním klubu. Vystudovala Péči o životní prostředí a Sociální a kulturní ekologii.*
www.katerinaroschova.cz

I v lese se děti mohou najíst tak, že je hygienik spokojený, říká Tereza Valkounová

Foto: archiv Asociace lesních MŠ

Jak se v lesní školce jí? Jaké to má odlišnosti oproti mateřské škole, která je v budově?

Rozhodně to má odlišnosti, protože lesní školka je skutečně venku celý den. Z hlediska hygieny je totiž naše zázemí v podobě jurty nebo maringotky také venkovní záležitost.

A jídlo bylo i jeden z důvodů, proč to lesní školky neměly úplně jednoduché, když se chtěly stát součástí vzdělávacího systému a dostupnou možností pro všechny rodiče a obce.

Museli jsme dosáhnout toho, že všechny hygienické požadavky, které jsou kladené na to, jak se děti stravují, se splní i ve venkovním prostředí.

Co konkrétně?

V první řadě se jedná o hygienu rukou a ploch, kterých se dotýkají potraviny.

Děti, které chodí do lesních školek, tráví většinu času v přírodě. A pochopitelně venku také jedí. Provozovatelé školek si ale museli nejdřív se státem ujasnit, za jakých podmínek je možné venku jíst, aby to bylo v souladu s hygienickými předpisy. O prošlapávání těchto cestiček jsme si povídali s Terezou Valkounovou, šéfkou Asociace lesních mateřských škol.

Děti, oběd!

Musíme prokázat, že si všichni zúčastnění umyjí ruce. Plus ti, kdo manipulují s jídlem, musí na sobě mít čisté ochranné oděvy. Oblečou si je a po manipulaci s jídlem zase svlečou a uklidí.

A pak je potřeba respektovat, že plocha, které se dotýká potravina, je určená pouze a jenom pro potraviny.

Jak si to můžu představit?

To je třeba jasně označené prkénko, o kterém všichni víme, kam patří a že se nepoužívá k tomu, že na něm děti zatloukají hřebíky, ale pouze například na krájení zeleniny.

Jde o to, abychom si vyjasnili procesy, kudy potraviny putují. Abychom věděli, že se cestou nesetkají s něčím, co je může kontaminovat.

Dobrá zpráva je, že to jde. Dá se to zajistit venku stejně jako v budově.

A jak se venku zajistí mytí rukou?

Buďto si myjeme ruce v zázemí, tj. třeba v jurtě nebo maringotce. Některé školky tam mají tekoucí vodu z vodovodu, některé ne. A my jsme potřebovali najít řešení i pro ty, co vodovod nemají.

Tomu totiž fandíme jako způsobu, jak děti smysluplně učit šetřit vodou. Voda v kohoutku je jakoby nekonečná a je potom těžší vysvětlovat, že nekonečná není.

Ti, co nemají vodovodní přípojku, si vozí vodu v barelech. A musí vozit každý den čerstvou vodu.

Při vyjednávání bylo znát, že pro hygieniky bylo těžké si představit, že jsme ochotni vozit vodu každé ráno. Je to několik barelů pitné vody. Je s tím spojeno opravdu dost práce navíc.

Otočit kohoutkem je v dnešní době tak samozřejmá věc, že nikdo nevidí tu práci, která se za tím skrývá. A my vlastně trochu přenášíme tu práci na sebe, jsme takový protažený kohoutek. Musíme mít vyčištěné barely a dobře s vodou pracovat, aby bylo vše v pořádku.

Zatím máme vodu. Co dál?

Musíme umět si ji ohřát, i když nemáme přípojku na plyn nebo elektřinu. Ohříváme ji třeba na kamnech, nebo si dovezeme z domova horkou vodu v termosce a ředíme ji na teplotu, která je pro děti příjemná. Důležité je, že vodu máme pitnou, z ověřeného zdroje.

Když je voda teplá, děti si ruce moc rády umyjí, zvlášť když je zima. Ale protože vědí, že vody není nekonečně mnoho, tak si prostě jdou umýt ruce a pak sednout ke stolu.

Když jsme venku v terénu, tak s sebou nosíme vodu v termoskách, abychom si mohli umýt ruce před svačinou. Vodu pro 16 dětí uneseme. Skupiny větší než o 16 dětech v lesních školkách nedoporučujeme, osm dětí na jednoho dospělého považujeme za zdravé maximum. Kdyby nás bylo pětadvacet, tak už je i to nošení vody hůř představitelné.

Tím se vyjasňuje jedna z hlavních bariér pro to, aby děti v normální školce chodily víc ven – počet dětí na jednoho dospělého je tam stále neúnosně vysoký a to mne upřímně trápí.

Kolik vody s sebou nosíte?

Mně vystačí dvoulitrová termoska, abychom si umyli ruce před svačinou. K tomu mám ještě termosku s náhradní vodou na pití. Na oběd se vracíme do zázemí, kde máme barely.

Všechny děti si pod tekoucí vodou umyjí ruce buď tak, že termosku prostě držím, oni si namočí ruce, namydlí a pak opláchnou.

Nebo máme takové vychytávky, že pověsíme na strom vak s kohoutkem a to už trošku připomíná vodovod.

Každopádně mytí rukou v lesní školce opravdu vypadá jinak. Je to o vybavení a o ochotě dát si s tím tu práci.

Ale já za tím zároveň vnímám i tu pedagogiku, že dítě vidí, jak hladinka vody ubývá. Že je voda zdroj, se kterým se citlivě pracuje.

Je jídlo v lesní školce jiné? Zdravější anebo v něčem ekologičtější?

Snaha o to často je. Je to blízká součást výchovy dítěte, takže by bylo s podivem, kdyby to bylo rodičům jedno, když už řeší, jak se dítě bude vzdělávat. Rodiče i provozovatelé školky se tedy snaží výběr jídla ovlivnit. Je pak otázka, jak je to v konkrétním místě možné.

Možností, jak k jídlu přijít, je v lesních školkách víc. Některé využívají catering nebo

Tenhle kohoutek není nekonečný.

dovoz ze školkových vývařoven. A tam je výběr jídel daný tím, co se vaří.

Někdy školky nic uspokojivého v okolí nenajdou a výsledkem je, že se prostě vzdají nároku na jídlo.

Ze zákona má každé předškolní dítě nárok na jídlo. V tomhle je Česká republika báječná, že

Dobrou chuť.

se každé dítě ve školce nají. To ve světě není samozřejmostí.

Ale pokud mají rodiče o jídle jasnou představu a školka nenachází, jak ji naplnit, tak se mohou dohodnout, že se vzdají práva na stravování a zajišťují ho individuálně.

V praxi to znamená, že dítě dostává teplý oběd z domova v termosce. A máme vyzkoušené, že za ty dvě a půl hodiny mezi tím, kdy tatínek a maminka dají jídlo do termosky, a než se sní, vydrží teplé. Celoročně.

Dá se tak vyjít vstříc nejrozmanitějším představám o tom, co by děti mohly mít dobrého, zdravého a vhodného. Rodič tak má pro své dítě přesně to, co si představuje.

Dají se zbytky jídla kompostovat nebo s nimi jinak ekologicky naložit?

To bohužel nejde.

Pro nás je to takový „konec trubky". My jsme úspěšně zdolali její začátek, totiž jak se děti v lese nají, ale ten konec na nás stále čeká. Já věřím, že bychom ještě tuhle cestičku za lesní školky mohli prošlapat, ale zatím je neprůchodná.

Podle mě je to obrovská bolest našeho odpadového hospodářství. V preambuli zákona si přečtu, že směřujeme k cirkulárnímu zpracovávání odpadů. Ale všechny zbytky jídel rozhodně nekončí v kompostárně. A mohly by.

Proč to nejde? Většina lesních školek určitě kompost má.

Jasně, kompost máme, protože zahradničíme a využíváme ho pro všechno ostatní kromě zbytků jídel.

Na vině je opět velké riziko toho, co by se mohlo stát, kdyby... Mohla by se kontaminovat voda, kdyby kompost někde prosakoval. Nebo kdyby zbytky jídla roznesla zvířata po místech, kde si hrají děti, mohlo by to vést k rozšíření nějaké nákazy. Teď vyjmenovávám černé scénáře, které mají v hlavách ti,

kdo říkají, že to nejde. Těch rizikových situací je podle nich hodně.

Zároveň věřím tomu, že se dají ošetřit, pokud se budou dodržovat bezpečné a osvědčené postupy.

Ale takhle daleko jsme se ještě nedostali.

Problém je tedy s dováženým jídlem?

Problém je s tím, že to jídlo, jakmile opustí nerezovou várnici a dostane se na talíř a není sněženo, tak se stává skoro až nebezpečným odpadem. Je to gastroodpad, speciální kategorie odpadu, se kterou se musí nakládat jediným možným způsobem. Musí se dát do nádob na gastroodpad.

Je samozřejmě možné, že odvezený gastroodpad se kompostuje, ale to už se neděje na půdě lesní školky. To je další neviditelný proces, který dítě nemá před očima. Nevidí, že nesnězené jídlo může zužitkovat nějaké zvíře nebo kompost.

Co radíte jako Asociace školkám, jak si konkrétně poradit se stravováním?

V rámci stravování je potřeba mít vypracované systémy sledování kritických bodů, HACCP (z anglického *Hazard Analysis and Critical Control Points*, analýza rizik a kritických kontrolních bodů). Bez toho vlastně nelze vůbec manipulovat s jídlem.

Co to je?

Je to dokument, v němž si školka ujasní, kde na cestě potraviny a vody může nastat nějaká kolize s kontaminací.

A tyto rizikové momenty si školka musí do toho tzv. ‚hacapu' sepsat, říct, kde se například mění teplota potravin nebo jejich vlhkost, pokud by se jednalo o skladování sušených potravin.

V řadě lesních školek třeba není vůbec možné kvůli hlodavcům a kolísající teplotě skladovat potraviny. Často je rozhodující, zda lze použít ledničku. Ale i bez ní lze fungovat – vše je zkrátka čerstvé.

Hygiena se při kontrole podívá, jak máte hacap sepsaný a jak to skutečně děláte. A dobrá zpráva z praxe je, že to fakt jde.

I v relativní jednoduchosti se dá docílit toho, že máme oddělenou takzvanou špinavou a čistou zónu.

V praxi oddělujeme zóny třeba časově: v nějaký čas se na stole děje vzdělávací program a jindy se na tom samém stole odehrává příprava svačiny. A při ní si dáme na stůl čistý ubrus a umyjeme si ruce. A tohle máme v tom HACCP popsané.

Takhle vzniká svačina.

Pro všechny zájemce máme k tématu online školení a pro členy vzorové materiály, včetně HCCPu v tzv. Infobalíčku.

Rozhovor vedla Zdeňka Kováříková.

Dana Kapitulčinová

Udržitelnost žeru!

V roce 2021 se udála jedna dosud zcela nevídaná věc – několik lidí z vysokých škol v Česku, kteří se zabývají udržitelností, se odhodlalo spojit síly a společně podali návrh projektu na MŠMT pro rozvoj aktivit podporujících Cíle udržitelného rozvoje OSN (tzv. SDGs) v univerzitní praxi.

Pod vedením Masarykovy univerzity se podařilo v projektu UNILEAD I (*University Leaders in SDGs*) v roce 2022 sdružit 24 českých veřejných vysokých škol, aby se společně začaly informovat a inspirovat pro zlepšení svého provozu v souladu s udržitelným rozvojem.

V následujícím roce se podařilo od MŠMT získat prostředky na pokračování projektu v podobě UNILEAD II (*Engagement for sustainability*), který se zaměřuje především na větší zapojení studentů a zaměstnanců do změn na vysokoškolské půdě. Podařilo se také rozšířit řady vysokých škol na 25 – z celkového počtu 26 veřejných vysokých škol, které v Česku působí.

Pokrmy připravené během školení kuchařů menz Univerzity Karlovy ve spolupráci s organizací ProVeg Česko zaměřeného na výživově plnohodnotná veganská jídla, červenec 2023. Foto: Vladimír Šigut

Konsorcium se od počátku věnovalo především 10 oblastem provozu – od strategií a struktur podporujících udržitelnost na vysokých školách přes energetický management, IT a infrastrukturu, odpovědné nakupování, nakládání s odpady, vodou či novou výstavbou a podporou biodiverzity až po mobilitu a stravování.

Každé z témat garantuje jiná vysoká škola v ČR a koordinaci snah v oblasti udržitelného stravování na zapojených vysokých školách si vzala za své Univerzita Karlova (UK). Od té doby vede UK meziuniverzitní pracovní skupinu, která se tématem podrobně zabývá jak

z odborného, tak praktického hlediska v šesti oblastech udržitelného stravování: Strategie, Suroviny, Jídelníček, Odpad, Provoz, Lidé.

V prvním roce projektu se pracovní skupině podařilo zmapovat situaci ve vztahu k udržitelnému stravování na českých vysokých školách k roku 2022 a nyní je snaha postupně podpořit zavedení doporučení o udržitelnějším stravování do jejich každodenní praxe.

Inspirací pro tuzemská doporučení byly především přední zahraniční vysoké školy a opatření, která jsou tam již poměrně běžná. Letos probíhají také snahy více vtáhnout do problematiky studenty a zaměstnance vysokých škol, aby měli o projektu a jeho snahách povědomí a pomohli jednotlivé kroky k udržitelnějšímu fungování naplnit.

Vytápění univerzitních budov či jejich novou výstavbu totiž studenti a zaměstnanci svým každodenním jednáním moc ovlivnit nemohou, ale v oblasti stravování mají obrovskou možnost svým rozhodováním změnit celkové působení škol v oblasti udržitelnosti – environmentální i socio-ekonomické složky.

Na UK se snahy v oblasti udržitelného stravování promítly mj. také do Strategie udržitelného rozvoje UK: Na cestě k udržitelnosti a do navazujícího Akčního plánu na roky 2023–2024. Aktuální změny na UK jsou pro představu uvedeny v boxu. K podobným změnám dochází také na dalších zapojených vysokých školách, které aktivně řeší jednotlivé aspekty udržitelnosti stravování – na Masarykově univerzitě, Univerzitě Palackého v Olomouci, Mendelově univerzitě v Brně a dalších (podrobnější příklady dobré praxe z těchto vysokých škol naleznete například v článku časopisu Universitas).

V projektu UNILEAD panuje důvěra, že vysoké školy mají jít příkladem a být inspirací pro další veřejné instituce i širokou veřejnost. Zapojené vysoké školy se proto postupnými krůčky snaží svou praxi (nejen) ve stravování měnit k lepšímu, udržitelnějšímu fungování. Autorka tohoto textu za sebe osobně totiž může říct: „Já udržitelnost žeru! Svou duší i tělem." Nechte se také inspirovat.

Příklady aktuálních změn v provozu stravovacích zařízení na Univerzitě Karlově pro podporu udržitelného stravování:

- **zavedení minimálně jednoho vegetariánského a jednoho veganského jídla** do standardní nabídky menz UK, tzn. polovina nabídky bude bezmasá,
- **podpora školení kuchařů v přípravě veganských jídel**, aby se naučili vařit chutná a výživově plnohodnotná jídla na bázi rostlinných ingrediencí,
- **zavedení zálohovaných vratných obalů** (REkrabiček) pro odnos jídel s sebou, aby došlo ke snížení množství jednorázového plastového odpadu,
- **zohlednění různých certifikací v nákupech surovin** – např. fairtrade káva a čaje v bufetech menz, do budoucna také vybraná bio zelenina atp.,
- **pořádání osvětových akcí** na téma udržitelného stravování – např. v rámci Evropského týdne udržitelného rozvoje proběhne 20. září 2023 v pražském Kampusu Hybernská přednáška s ochutnávkou pro studenty i širší veřejnost: Udržitelnost žeru! Jak dobře jíst a nesníst si půdu pod nohama?

Dana Kapitulčinová, Ph.D. *pracuje jako výzkumnice a koordinátorka udržitelného rozvoje v Centru pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Působí jako garant oblasti udržitelného stravování v rámci CRP projektů UNILEAD za celé konsorcium 25 českých veřejných vysokých škol (koordinátor celého projektu Masarykova univerzita, financování MŠMT).*

Kateřina Jančaříková

Finský přístup k jídlu

V roce 2006 jsem měla možnost navštívit finskou střední školu Vääksyn Yhteiskoulun (Vääksy upper comprehensive school). Pobývali jsme na ní týden v rámci mezinárodní konference. I když už je to poměrně dávno, stále vzpomínám na mnohé, co jsem zde pozorovala, slyšela a zažila. Stravování bylo vlastně úplně stranou od programu konference a mého zájmu. Přesto na mne stravování na této škole a vůbec ve Finsku zapůsobilo hluboce, takže na něj občas vzpomínám.

Na základě jedné takové vzpomínky nahlas vyřčené jsem byla požádána o tento příspěvek. Skládá se ze vzpomínek, rozhovorů a pozorování. Berte ho prosím s nadhledem, je možné, že jsem něco nezachytila přesně.

Děkan školy nám představuje strategii finské vlády. Stravovací návyky jsou klíčové pro budoucí zdraví. Návyky se tvoří v dětství. Proto se vláda rozhodla podpořit osvojování zdravých stravovacích návyků ve školách – čtyři jídla (snídaně, svačina, oběd, svačina) připravené v souladu s pravidly zdravé výživy dostávají finští žáci ve školách zdarma. Je to investice, která se vrátí v budoucnosti, protože Finové budou zdraví, budou déle práce schopní a klesnou výdaje na zdravotnictví.

Ve Finsku nikdo neslyšel, že je pro děti neuvěřitelně nebezpečné jezdit do školy na kole. Mají bláznivou představu, že je to zdravé a ekonomické. Foto: Matthew Yglesias / Flickr. Licence: CC BY-SA 2.0

Ve finských školách se začíná snídaní. Žáci i učitelé přijíždějí do školy na kolech. Parkoviště před školou je jich plné. A v šatnách mají poličky na helmy. Ty ze vzdálenějších lokalit vozí školní taxi. To kvůli vlkům.

Na mou otázku: „V kolik hodin začíná vyučování?“ učitelé rozpačitě krčí rameny. Učitelka angličtiny mi vysvětluje, že „po snídani“. Snídaně probíhá v jídelně a i v dalších prostorách školy (foyer, terasa). Učitelé jsou promíseni s žáky. Učitel se po snídani zvedne a žáci, kteří s ním mají výuku, ho následují do třídy. Není určen přesný začátek první hodiny.

My, konferenční hosté, jsme se účastnili pouze oběda. Probíhal formou bohatého

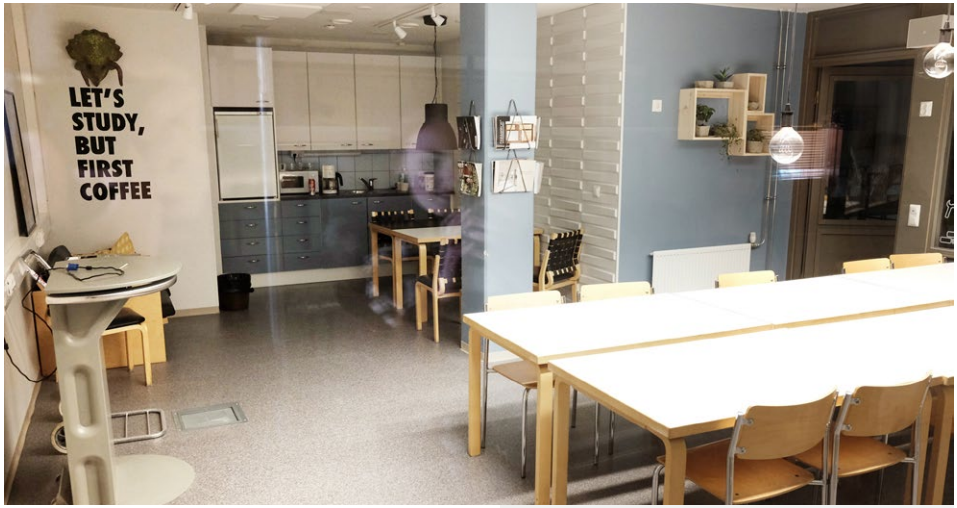

Žáci si mohou jídlo ohřát a pohodlně si k němu sednout. Foto: Matouš Janů

Připraveno na hodinu vaření. Ilustrační snímek. Foto: Kevin Oliver / Flickr. Licence: CC BY-NC-ND

švédského stolu. Velký výběr bezmasých jídel. Různé druhy zeleniny, brambor, salátů, kvašené zeleniny, nakládaných brusinek, zálivek, různé druhy pečiva, sýrů, zákusků, kterým vévodil finský kysel z různých druhů ovoce, a také nápojů.

Kromě čisté vody, sirupu, čaje mne příjemně překvapila možnost si nalít kefír. Na stolech bylinky, ze kterých bylo možné otrhat lístky a ochutit si jogurt nebo cokoli jiného.

Maso bylo pouze v pátek – švédské masové koule. Ale ne každý si je nabral.

Velkou pozornost se zde věnuje také předmětu „vaření". Učitelka vaření brala svůj obor velmi vážně. Vylíčila nám, jaké školy vystudovala, ukázala diplomy, perfektně zařízenou učebnu a jídelnu.

Popisovala nám, kolik hodin ve kterém ročníku učí. Žáci připravují jídla nejen pro sebe, ale jednou za rok – zřejmě se jedná o výstup předmětu – také pro celou školu. Důležité jsou nejen suroviny a jejich zpracování, ale také kultura stolování. Jíst v klidu, s přáteli.

Stravování je to nejdůležitější, co se žáci ve škole naučí. Stravuje se každý.

Doc. PhDr. Kateřina Jančaříková, Ph.D. *pracuje jako vedoucí Centra podpory přírodovědného vzdělávání a jako docentka na katedře biologie na Přírodovědecké fakultě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a jako docentka na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.*

Lubomír Opat
a Markéta Vlčková

O houbách jedlých a chráněných a jejich růstu v Praze

Sběr volně rostoucích druhů hub a houby obecně se v České republice těší vysoké popularitě. Málokterý houbař si je ovšem vědom, jak komplexní roli hrají houby v přírodním koloběhu a jak důležité jsou pro správné fungování ekosystémů.

Povědomí o tom, že nejen mezi živočichy a rostlinami, ale i v říši hub je řada druhů zranitelných, ohrožených, nebo dokonce chráněných v širší veřejnosti rovněž není příliš rozšířené. Většina houbařů pohlíží na houby pouze jako na poživatinu, která zpestří jídelníček, ale už ne jako na křehký živý organismus, který si zasluhuje naši péči a ochranu.

Mnoho houbařů také bohužel podceňuje riziko otravy houbami. Pojďme se tedy do fascinující říše hub spolu ponořit hlouběji. Dozvíte se nejen, jak si v Praze naplnit košík jedlými a chutnými houbami, ale i o tom, jak se k houbám chovat ohleduplně a jak je chránit.

Česká mykologická společnost je bezesporu plná nadšených konzumentů hub (ke kterým patří i polovina autorského kolektivu tohoto článku) a naším cílem je, aby lidé byli o houbách poučeni, jejich sběr nepředstavoval riziko pro jejich zdraví a zároveň aby měli na paměti i jejich ochranu.

Kam a kdy tedy na jedlé houby v Praze vyrazit? Inu, obecná alibistická odpověď by mohla být kdykoliv kamkoliv, ovšem to by čtenáře asi neuspokojilo a zas tak jednoduché to není.

Pravda je, že houby, včetně těch jedlých a chutných, dokáží vyrůst i na těch nejneuvěřitelnějších místech. Intenzita jejich růstu se liší podle období, v zimě a v předjaří až tak intenzivně nerostou, na jaře a v časném létě to může být lepší, přes léto je v posledních letech v Praze většinou příliš teplo a sucho, takže růst bývá minimální, ovšem na podzim se zase houby proberou a mohou růst i velmi intenzivně.

Pro sběr hub k jídlu obecně doporučujeme lokality, které nejsou příliš blízko frekventovaných silnic anebo nejsou příliš exponovány „venčení pejsků“ (prostě malý parčík v centru města nebude to pravé, byť i tam se houby najdou).

Na území hlavního města Prahy se vyskytuje mnoho lesů a parků, ve kterých se dá najít mnoho druhů chutných a jedlých hub. Lze

Hřib královský. Foto: Lubomír Opat

v nich ale najít i druhy vzácné a chráněné. Z chráněných druhů, které lákají k jídlu, roste na několika lokalitách v Praze jeden z našich nejkrásnějších a zároveň dobře poznatelných hřibů – hřib královský.

Vzácněji je v Praze možno najít i veřejnosti méně známý hřib Fechtnerův. Není

vyloučeno, že by se zde mohl vyskytnout i hřib moravský, který je vzhledem nenápadný, ale svou vůní nezaměnitelný. Když najdete jemu podobný hřib, tak stačí pokleknout a přičichnout k plodnici bez toho, abyste ji vytrhli ze země. Jestliže ucítíte vůni vanilky a kokosu, někdy i s příměsí kopru, tak jste našli tento vzácný hřib.

V první polovině minulého století byla na území dnešní Prahy na několika místech nalézána i muchomůrka císařka, která byla oblíbenou pochoutkou již na stolech římských císařů. Vzhledem k tomu, že naší republikou prochází severní hranice jejího rozšíření, tak zde roste jen velmi omezeně, ale mohla by se v Praze znovu objevit.

Na území Prahy se sporadicky vyskytuje chráněný lanýž letní, který roste pod zemí a jen občas se část plodnice objeví na povrchu. Věžte, že zdaleka není tak chutný, jako lanýže rostoucí ve Středomoří. A pokuta, kterou byste mohli dostat za jeho sběr, za to opravdu nestojí. Další chráněné druhy hub ke sběru nelákají.

Hřib Fechtnerův. Foto: Lubomír Opat

Hřib dubový. Foto: Markéta Vlčková

Hřib smrkový. Foto: Lubomír Opat

I když jsou všechny tři zmíněné hřiby jedlé, tak se nesmí sbírat, protože jsou zákonem chráněné, a za jejich sběr hrozí vysoká pokuta.

Mimochodem pro kuchyni jsou z hřibů mnohem chutnější např. hřib dubový a hřib smrkový, které se vyskytují, nejen v Praze, v hojné míře.

Na území Čech se vyskytuje v současné době jen na dvou recentních lokalitách, na Moravě, kde je tepleji, roste o něco více. Chuťově s ní je téměř srovnatelná muchomůrka růžovka, která u nás naopak roste hojně, a proto ji můžete používat namísto muchomůrky císařky, ovšem pamatujte, že je třeba ji před požitím tepelně upravit.

Co dělat, když najdete nějaké vzácné, případně chráněné houby? Plodnice netrhejte, ale zamaskujte je, zaznamenejte si jejich souřadnice, a jestliže nemáte tuto možnost, tak si alespoň zapamatujte, kde rostly. A dejte prosím vědět České mykologické společnosti na mailovou adresu sekretariat@myko.cz, abychom mohli lokalitu podchytit

a podniknout kroky k jejímu zdokumentování a zachování.

Přesné zaměření lokality, fotodokumentace nálezu a zamaskování plodnic dává při ohlášení nálezu České mykologické společnosti slušnou šanci nález ověřit. Po ověření nálezu vás mykologové vyrozumí, o jaký druh se opravdu jednalo. Za vaši pomoc vám předem děkujeme.

Jak již bylo naznačeno výše, ochrana hub je v ČR stále komplikované téma. Většina veřejnosti k houbám přistupuje čistě konzumně a skutečnost, že by nějaký druh mohl být vzácný nebo chráněný, si bohužel vůbec nepřipouští, což pro ČR není vůbec lichotivé. Česká mykologická společnost se tento trend snaží změnit již dlouhá desetiletí, ovšem pokroky jsou malé a při osvětě nás stále ještě čeká mnoho práce, abychom tento zažitý stereotyp alespoň částečně eliminovali.

Pojďme se nyní podívat na druhy pro kuchyň vhodné. V zimních měsících lze pátrat po několika zajímavých jedlých druzích – boltcovitce bezové, penízovce sametonohé a hlívě ústřičné. Všechny tyto druhy jsou kulinářsky dobře využitelné, ekologicky nenáročné dřevní druhy, které jsou schopné vyrůst prakticky kdekoliv, a navíc záměna za druhy jedovaté je velmi málo pravděpodobná.

Pokud máte ve svém okolí pařezy lip či jiných listnáčů, polomrtvý bez nebo volně ložené padlé dřevo listnáčů, neváhejte zkusit štěstí. Všechny tři houby vyžadují vlhko, hlíva pak i nižší teploty, aby se tzv. nabudila.

Pro méně náročné je tu v zimě i kržatka zimní, která rovněž hojně roste ze dřeva a dřevní

Penízovka sametonohá. Foto: Markéta Vlčková

štěpky, její chuťové kvality jsou ovšem horší než u tří výše zmíněných hub, a navíc si ji můžete snadno splést s jedovatou čepičatkou jehličnanovou.

Předjaří a časné jaro nám skýtá rovněž velmi zajímavé možnosti. Kdekoliv vidíte smrky či borovice, můžete najít penízovky, rostoucí z jejich šišek. Penízovka smrková a provázková vyžadují pouze vhodný substrát a vlhko. Jedná se o drobné houbičky, jejichž sběr stojí hodně trpělivosti, ovšem obě jsou velmi chutné. Jen pozor na záměnu s penízovkou nahořklou či helmovkou šiškomilnou, které nejsou dobré (ale nejsou ani zdraví nebezpečné, prostě jen zkazí pokrm). Sběrem těchto hub každopádně žádné eko-

Čirůvka májovka. Foto: Markéta Vlčková

logické škody nenapácháte.

Časné jaro je rovněž období růstu hub z nejchutnějších – smržů. Smržů je mnoho druhů, ale obecně milují starší zanedbané ovocné sady (hlavně třešňovky), opad z jasanů či osik. Narazit na ně můžete tam, kde neprobíhá až tak intenzivní údržba zeleně a listí ze stromů setrvává na místě. Existují i smrže,

které doslova milují mulčovací kůru. Pokud se jeden rok ve vašem okolí čerstvě mulčovalo, v dubnu, případně květnu následujícího roku máte slušnou šanci tam nějaké ty smrže najít (pokud nebude příliš sucho). Je třeba upozornit, že v mulči roste i jedovatý ucháč obecný, a tedy ne vše, co na jaře vyroste z mulčovací kůry, je vhodné pro kuchyň.

Muchomůrka císařka. Foto: Lubomír Opat

Pozdní jaro nám vzhledem ke konzumaci mnoho možností neposkytuje, ovšem není to zcela beznadějné. V řadě pražských parků se dá najít jedlá a chutná čirůvka májovka. Opět není třeba nic složitého vymýšlet – májovka nemá specifické požadavky, vyroste prakticky kdekoliv a typicky tvoří čarodějné kruhy.

Pokud člověk o existenci této houby ví, opravdu ji lze nalézt s minimální snahou (má svoje lokality třeba na Petříně, na Klamovce, v Šárce, v Klánovickém lese). Jen je potřeba dát pozor na záměnu s jedovatou vláknicí začervenalou.

Poněkud problematičtější je závojenka podtrnka, která patří k velmi chutným druhům, ovšem může být snadno zaměněna za jedovaté závojenky. Ovocné sady, ve kterých se nevyskytuje žádný jiný strom než ty růžokvěté, by měly být pro její sběr bezpečné, přesto nedoporučujeme se do sběru této houby pouštět bez řádné konzultace s mykologickou poradnou.

Hřib koloděj. Foto: Markéta Vlčková

V pozdním jaře mají „první vlnu růstu“ i dva chutné dřevní druhy – choroš šupinatý a sírovec žlutooranžový. Obě houby jsou parazité, rostou jak na živých stromech, tak i na pařezech a lze je za dobrých podmínek najít prakticky kdekoliv po Praze, takže opět neváhejte zkontrolovat nejbližší park. Sírovec má docela rád vrby a třešně, no a šupináč vlastně také. Záměna za jedovaté druhy zde opět nehrozí, jen nejezte tyto druhy vyrůstající z akátů. Jednak jsou chuťově horší kvality (nevíme proč) a jednak mohou absorbovat v akátech obsažené toxické látky.

V létě je růst hub v Praze zejména v posledních letech problematický. Za dobrých

Hřib koloděj. Foto: Markéta Vlčková

podmínek zde najdete hub mnoho, pokud ovšem panují extrémní vedra a je minimum srážek (jako třeba v červenci 2023), je Praha vyprahlou pustinou, kde se nedaří ani houbám dřevním.

Klouzek žíhaný. Foto: Markéta Vlčková

Za dobrých podmínek opět stačí vyrazit do nejbližšího parku – ve většině z nich rostou mykorhizní dřeviny (duby, habry, buky, lípy, lísky atd.), pod kterými najdete letní jedlé mykorhizní druhy a v parcích rostou i houby saprotrofní, jako jsou například špičky nebo pečárky.

Z hřibovitých druhů je v Praze hojný hřib koloděj, který je ovšem nutné důkladně povařit, hřib dubový a také tzv. „babky“, kterých je mnoho druhů (u nich pozor na napadení nedohubem).

Z méně hojných jedlých druhů lze v pražských parcích najít i kozák habrový – pochopitelně pod habry, případně lískami. Při sběru hřibovitých hub je třeba dát si pozor na jedovatý a vzácný hřib satan a nejedlý, odporně hořký hřib medotrpký, který v Praze roste relativně hojně. Jsou to krásné houby, lákající k ochutnání, ale první z nich umí způsobit velmi nebezpečné otravy a druhá je pro hořkost nepoživatelná.

Ryzec pravý. Foto: Lubomír Opat

V parcích můžete najít i muchomůrku růžovku a některé chutné holubinky. Při sběru lupenatých hub pozor na nástrahy v podobě muchomůrky zelené a muchomůrky tygrované. Obě jsou v Praze hojné, rostou i v zeleni uprostřed zástavby a obě jsou smrtelně nebezpečné.

Bedla vysoká. Foto: Markéta Vlčková

U pečárek může být riziko záměny jedlých pečárek za jedovatou pečárku zápašnou, která je ve městech nejhojnější. Chutná, opomíjená a prakticky nezaměnitelná je pečárka Bohusova, která v parcích roste ve velkých trsech. Méně hojná, ale ještě chutnější je pečárka císařská, která spíše preferuje humózní stanoviště se silnou vrstvou opadu, případně komposty.

Oblíbená pro kuchyň je i špička obecná, která za dobrých podmínek vyrůstá hojně prakticky všude. Najdete ji po vydatnějších deštích, roste často v čarodějných kruzích

Hřib moravský. Foto: Lubomír Opat

a díky pružnosti třeně a svému specifickému vzhledu je prakticky nezaměnitelná. V pražských lesích je v průběhu léta hojná i bedla vysoká, ovšem pozor je třeba si dát na záměnu s jedovatými druhy bedel, které zde rovněž rostou. Jde o bedlu zahradní a ostrošupinnou.

Na podzim bývá situace v Praze příznivější než v létě díky chladnějšímu počasí a vydatnějším srážkám, i když ani to v posledních deseti letech nemusí vždy platit. Kromě letních druhů zmíněných výše přicházejí ke slovu druhy pozdně letní a podzimní, a tady dobře poslouží borovice, které jsou mykorhizními partnery velmi chutných jedlých hub.

Ucho jidášovo. Foto: Markéta Vlčková

Na podzim i pod solitérní borovicí rostoucí uprostřed zástavby můžete najít několik druhů klouzků, ryzce borového, osmahlého nebo holubinku cihlovou. Později se začínají objevovat velmi chutné čirůvky z rodu Lepista – fialová, špinavá a dvoubarvá. Ochotně rostou na lokalitách ovlivněných člověkem, ale i v lesích a naučit se je poznat není příliš složité.

Z opomíjených chutných druhů lze v lesích všech typů na podzim najít šupinovku šedohlínovou, v Praze je hojná i oblíbená václavka hlíznatá, která roste i v parcích z pařezů listnatých stromů. Hojná, byť poněkud problematická je saprotrofní strmělka mlženka. Problematická je pro svou specifickou vůni, která některým lidem není příjemná, a také z důvodu značné podobnosti s jedovatou závojenkou olovovou, se kterou umí vyrůst i na jedné lokalitě.

Závěrem zbývá podotknout, že výše zmíněný výčet je pouhou špičkou ledovce. V Praze každoročně nacházíme mnoho set různých druhů hub a výsledky každoročních průzkumů pravidelně publikujeme. Pokud máte o problematiku hlubší zájem, doporučujeme Mykologický sborník nebo návštěvu přednášek České mykologické společnosti.

Lubomír Opat *je členem České mykologické společnosti,* ***MUDr. Markéta Vlčková, Ph.D.*** *je členkou České mykologické společnosti, působí také v Ústavu biologie a lékařské genetiky, 2. LF UK a FNM.*

Jan Moravec

Mejto – nenápadný poklad na okraji Prahy

Meandr Rokytky.

Kolik je v Praze naučných stezek, nedokáže asi nikdo přesně říci, jednak proto, že naučné stezky průběžně vznikají i zanikají, jednak proto, že jako „naučná stezka" je označováno ledacos, mnohdy i to, co není ani naučné, ani stezkou... Jedno je však jisté – tou „nejjihovýchodnější" je naučná stezka přírodní rezervací Mýto. Jihovýchodněji totiž již není Praha. V současné podobě vznikla v roce 2012, avšak má mnohem starší historii.

Přírodní rezervace se rozkládá na ploše cca 18 ha po obou březích více než kilometrového úseku Rokytky od hranic hlavního města až k první pražské „vsi" Nedvězí.

Říčka je zde lemována především lesy, v menší míře loukami. Ale především tu nádherně meandruje. Kdo znáte třeba hostivařskou Přírodní památku Meandry Botiče, pak vězte, že meandry Rokytky v Mejtě jsou něco úplně jiného. Vinou se v poměrně světlém lese, bez břehového porostu, a tak nádherně vyniknou.

Navíc jsou skutečně ničím nespoutané, takže vytváří ukázkové náplavy a nátrže (které pak poskytují vhodné podmínky například pro hnízdění ledňáčků). V potoku žijí mimo jiné střevle.

Za pozornost určitě stojí zdejší les, převážně přírodě blízká černýšová dubohabřina. Typický háj s pestrou skladbou listnatých dřevin a zejména zjara s bohatým bylinným porostem sasanek, dymnivek či kokoříků.

Těžiště lesa je nad levým břehem potoka, zatímco na pravém břehu zvyšuje pestrost území několik starých lomů na starohorní

břidlice. V minulosti bývaly na pravobřežních svazích velice cenné stepní porosty, ty jsou však dnes většinově zastavěné či zalesněné. Koniklec luční je zde již minulostí, výskyt zbytků populace křivatce českého podle aktuálního plánu péče „není vyloučen“, avšak poslední zaznamenaný nález je zde z roku 1999.

Co naopak snad ještě není ztraceno, jsou nivní louky. Také byly ještě před několika lety vlivem mnohaleté neúdržby v dosti kritickém stavu, ale nyní jsou opět pravidelně koseny a jejich stav se zlepšuje. Prstnatce či suchopýry se sem asi již nevrátí, ale třeba populace modrásků bahenních přežila.

Původní naučná stezka „V Mejtě“ byla vytvořena místním národním výborem ve spolupráci s regionálním botanikem Vítězslavem Jarošem již v polovině 80. let 20. stol. Tato stezka však měla pouze úvodní panel s mapkou, ostatní zastavení byla označena jen cedulkami s čísly, odkazujícími na souběžně vydanou publikaci Rokytka na okraji Prahy. Informace byly – jak již ze zaměření autora plyne – převážně botanické. Postupem času však značení zaniklo a některé úseky se staly neprůchodnými, nedostupná byla i publikace a stezka tak v podstatě přestala existovat.

V dnešní podobě – s mírně odlišnou trasou a s infopanely – byla naučná stezka obnovena v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě

Jedno ze zastavení současné naučné stezky.

Rokytka v Mejtě.

Jarní obrázek místního háje.

v roce 2012 Českým svazem ochránců přírody Botič-Rokytka, opět v úzké spolupráci s tehdejším vedením městské části.

Pozůstatek značení původní naučné stezky.

Téměř okružní trasa má necelé 2 kilometry a 6 zastavení. Úvodní panel je v centru Nedvězí u radnice (zastávka MHD Hájová) a krom informací o vlastní stezce přináší i pár zajímavostí o obci a okolní krajině.

Druhé zastavení najdeme na okraji zástavby a pojednává o přírodní rezervaci a přírodním parku Rokytka, jehož je Mejto součástí. Mimochodem, právě sem se okružní část stezky vrací. Trasa pokračuje údolím.

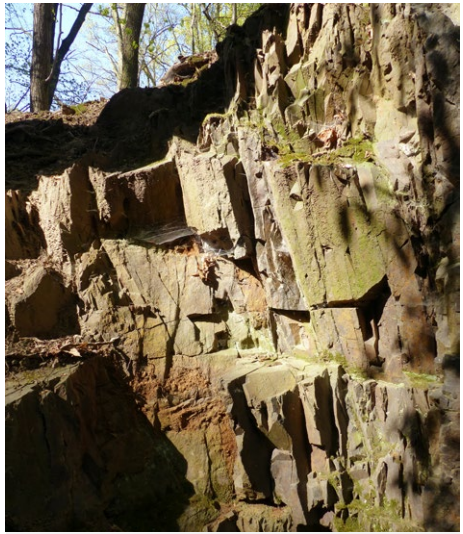

Jeden z břidlicových lomů nad pravým břehem Rokytky.

Třetí zastavení je věnováno meandrům a čtvrté, poblíž jednoho z lomů, převážně geologii, ale i zdejším loukám a vodním zdrojům (v údolí je několik studní). Zde stezka překračuje Rokytku po dřevěné lávce, vybudované také v rámci programu Blíž přírodě. Lávka byla významným počinem, protože do té doby zde byl jen brod s občasným provizorním prknem, a to byl možná i jeden z důvodů, proč původní stezka nebyla příliš využívána. Za lávkou se stezka stáčí doprava a zalesněným svahem nad Rokytkou se vrací

Staré, rozpadající se vrby v jižní části Mejta (mimo trasu naučné stezky).

k Nedvězí. Ještě nás zde čekají dvě zastavení, jedno botanické a druhé zoologické.

Než dojdeme zpět do Nedvězí, můžeme si všimnout jednoho terénního útvaru, který

lze považovat za místní záhadu. Ve svahu nad potokem se zde táhne příkop a val, silně připomínající bývalý mlýnský náhon. Jenže byl někdy v Nedvězí mlýn? Podle Pamětí obce Nedvězí z roku 1884 „Vedle Mýta, kde

Meandrující tok...

je nyní louka č. 9, býval od dávných dob rybník, z něhož vedena voda hrází po žlabech přes potok do náhonu. Náhon byl veden Mýtem podél potoka až ke vsi, kdež při cestě k Říčanům končil nádržkou až na naše časy zachovanou. Zde při potoce proti č. 10 stával za dávných časů mlýn.“.

Je však otázkou, do jaké míry tento zápis odráží skutečnost, neboť se zatím nepodařilo

vytváří řadu břehových nátrží, ...

dohledat žádné historické prameny, které by existenci mlýna v Nedvězí potvrzovaly. Taktéž zmiňovaný rybník nelze doložit ani starými mapami, ani nějakými terénními pozůstatky. A zmiňovaná nádržka „až na naše časy zachovaná“ není v katastrální mapě z 1. poloviny 19. století zakreslena. Takže jediné, co skutečně existuje, je onen „náhon“ podél potoka; až překvapivě dobře dochovaný na to, že by měl ztratit svojí funkci před stovkami let.

které jsou důležité například pro ledňáčky.

Mimochodem, dvě „záhady“, které nejsou až tak záhadné, ale způsobují řadu matoucích až nesmyslných tvrzení, se váží i přímo k rezervaci.

Jednou je rok jejího vyhlášení. „Rezervace byla vyhlášena v roce 1988, předtím bylo území chráněno jako chráněný přírodní výtvor V Mejtě“, lze se například dočíst na

Jedna ze tří nivních luk v lokalitě.

Wikipedii. Jenže žádný „chráněný přírodní výtvor V Mejtě“ nikdy neexistoval, roku 1988 byl vyhlášen chráněný přírodní výtvor Mýto a ten byl roku 1992 zákonem o ochraně přírody a krajiny přehlášen na přírodní rezervaci. Mýlka je zapřičiněna několika texty publikovanými před rokem 1988, kde se o „chráněném přírodním výtvoru V Mejtě“ píše, někdy dokonce i s jeho plánkem. Texty však pojednávaly o připravovaném chráněném území (v některých je to výslovně napsáno, v jiných ne), které bylo nakonec vyhlášeno s mírně odlišným názvem.

Jarní les a tok Rokytky.

Druhý zmatek vzniká kolem přesného vymezení rezervace. Na současných mapách je jako její součást vyznačen i tok Rokytky pod Mejtem až na hranici nedvězského katastru. Ve vyhlášce jsou však hranice chráněného území zakresleny bez tohoto koridoru. K „rozšíření“ území došlo proto, že ve vyhlášce je jako součást chráněného území uveden pozemek č. 153, který dnes neexistuje; existují však pozemky 153/1–153/67, a jelikož z textu vyhlášky nelze jednoznačně vyčíst, na které z těchto pozemků se ochrana vztahuje (zákres se nepovažuje za závazný), jsou dle současného právního výkladu součástí chráněného území všechny. Zahrnutí

Lávka přes Rokytku, vybudovaná také v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě.

regulovaného koryta Rokytky skrze Nedvězí může působit absurdně, ale pro břehové porosty pod vsí to rozhodně není na škodu. Podobná situace je třeba i v Dubči u přírodní památky Lítožnice.

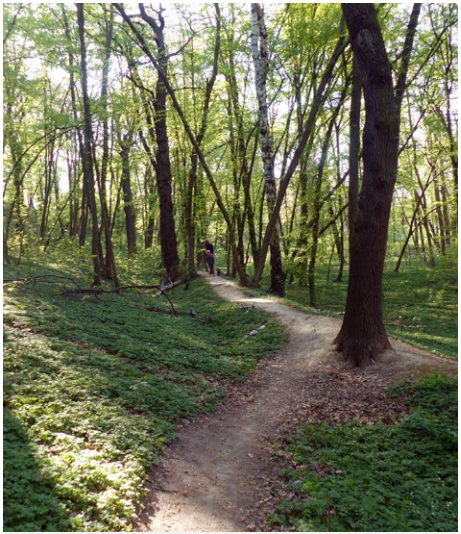

Stezka lesem nad pravým břehem Rokytky.

Tajemstvím je obestřeno i vlastní jméno Mejto (nebo chcete-li, Mýto, ale raději se držím tradičního pojmenování; starousedlíci nikdy nechodili „do Mýta“, nýbrž „do Mejta“). V minulosti se toto jméno používalo buď pro místa, kde se vybíralo clo, nějaký poplatek za průchod, průjezd či provezení zboží (prostě mýto), nebo pro území vykácené, vymýcené.

První varianta není pravděpodobná; není známo, že by tudy kdy vedla nějaká důležitější komunikace, na níž by se vybíralo mýto. Takže vymýcený les? Ale kdy? Na všech autorovi těchto řádků známých mapách od 2. poloviny 18. století je vždy na svazích nad levým břehem Rokytky les (zatímco zalesnění levostranných svahů je až otázkou 20. stol., do té doby tam byly louky, pastviny, třešňovky a lomy). Označení „Nad Mejtem“ je pro pole východně od lokality doloženo již v roce 1841. Jde tedy zjevně o jméno, zaznamenávající a uchovávající v paměti jakousi událost několik set let starou!

Snímek již končícího jarního aspektu s odkvetlými sasankami a dymnivkami.

Kokořík, další z typických jarních rostlin těchto světlých hájů.

Ing. Jan Moravec *je pracovník Českého svazu ochránců přírody.*

Krajská konference o ekovýchově v Praze proběhne 21. září 2023

Letošní pražská krajská ekovýchovná konference, která bude již 14. v pořadí, bude věnována tématu biodiverzity v Praze. Mluvčí, lektoři, odborníci a ostatní se budou zabývat pražskou biodiverzitou, její ochranou, hodnotou a propojením s ekovýchovou a osvětou.

Název nadcházející konference je **Biodiverzita aneb bohatství života v Praze**. Cílem je seznámit, inspirovat a propojovat účastníky s tématy souvisejícími s pestrostí pražské přírody, s jejím vývojem, s managementem krajiny, faunou a flórou, s chráněnými územími, geologickými souvislostmi, s revitalizacemi pražské přírody aj. a využít těchto poznatků v ekovýchovné a ekoporadenské praxi. Dalším důležitým záměrem je poskytnout účastníkům prostor pro vzájemnou inspiraci, osobní setkání, neformální kuloární diskusi a možnost získat přehled o práci a aktivitách ostatních.

Konference je určena pro lektory EVVO, ekoporadce, pedagogy škol, pracovníky veřejné správy a všechny, které zajímá ekovýchova, osvěta a pestrá pražská příroda. Účast na konferenci je zdarma.

Těšit se můžete na poutavé přednášky o pražské přírodě a biodiverzitě i zajímavých projektech pražských organizací a na mnoho dalšího. V praktičtější workshopové části Vás lektoři vezmou do nedalekých Petřínských sadů, a to díky novému místu, kde se tentokrát bude krajská konference konat.

Letos se poprvé bude krajská konference konat v prostorách Michnova paláce, v tzv. Tyršově domě na Újezdu pod Petřínskými sady.

Na celodenní konferenci se budou, jako již tradičně v rámci doprovodného veletrhu EVVO organizací, prezentovat rovněž ekovýchovné a ekoporadenské organizace, které pro rozličné cílové skupiny realizují v Praze a okolí programy, projekty a jiné aktivity o přírodě a ekologii. Samozřejmostí je prostor pro osobní setkání a diskuse v podobě coffee breaků a oběda.

Přednášková část bude přenášena v reálném čase na YouTube kanálu Ekocentra Koniklec, které pro hlavní město Prahu letošní ročník konference realizuje. Videozáznam bude k dispozici k pozdějšímu zhlédnutí.

Krajská konference o ekovýchově v Praze proběhne **ve čtvrtek 21. září 2023 od 8.00 do 17.00 h.** v prostorách Michnova paláce a v blízkém okolí na pražském Újezdu.

Veškeré informace o chystané konferenci včetně registrace naleznete na www.konferenceevvopraha.cz.

Poskytování informací o životním prostředí v Praze

portalzp.praha.eu, portalzp.praha.eu/rocenkyzp, portalzp.praha.eu/rychleinformace, geoportalpraha.cz/cs/atlas-zivotniho-prostredi, portalzp.praha.eu/infomaterialy

Posledním finalizovaným výstupem v řadě ročenek „Praha životní prostředí" je komplet za rok 2019, aktuálně probíhá příprava vydání 2020 až 2022 a distribuce jejich dílčích výstupů. Vydání zahrnuje vždy komplet materiálů v tištěné a elektronické podobě, tedy tištěnou a elektronickou verzi souhrnné brožury (také v angl. mutaci), mapové přílohy a dále podrobnou elektronickou verzi (sadu kapitol k jednotlivým tématům). Zejména školám, NNO a informačním centrům jsou určeny tematické mapy (Nakládání s odpady, Ochrana přírody a krajiny, Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v Praze – místa realizace). Vydání map pro rok 2023 bude možné získat v tištěné podobě (formát A1) nebo si je stáhnout v podobě elektronické (včetně podrobnější A0 verze) od října 2023. V rámci série výstupů „Rychlé informace o ŽP v Praze" je coby nejnovější k dispozici vydání 1/2023, které obsahuje aktuální informace k naplňování Klimatického plánu hl. m. Prahy a další vybrané informace o vývoji ŽP v Praze v roce 2022 a 2023, další vydání budou následovat. V rámci Portálu ŽP doporučujeme mj. množství informačních a jiných materiálů v elektronické verzi pro veřejnost a zejména školy a rodiče s dětmi na adrese portalzp.praha.eu/evvoonline, také v cizojazyčné podobě. Najdete zde také průběžně doplňovanou sadu online přednášek k problematice EVVO se zaměřením na učitele EVVO a studenty pedagogických oborů. Probíhá zároveň příprava nové podoby Portálu ŽP (včetně inovovaných aplikací) s plánovaným zprovozněním během podzimu 2023.

V Praze za přírodou a NE! v přírodě

portalzp.praha.eu/zaprirodou, portalzp.praha.eu/NEvprirode, portalzp.praha.eu/infomaterialy

Informace jsou veřejnosti k dispozici jak v podobě tištěných informačních materiálů a publikací, tak i na internetových stránkách města. Pro podzimní sezonu budou k dispozici jak nové, tak i aktualizované informační materiály, některé také nově v cizojazyčné podobě.

Distribuční místa:

- Informační centrum MHMP, Mariánské nám. 2, Praha 1;
- Vstupní hala MHMP (naproti recepci) a prostory OCP MHMP (4. patro), Jungmannova 29;
- Turistické informační centrum PIS - PCT, Rytířská 12, Praha 1;
- vybraná infocentra městských částí v Praze.

ADRA

Komiksová soutěž

Letos se již po osmé v řadě můžete společně s námi těšit na Komiksovou soutěž ADRA. Ta vypukne 15. září a svá díla můžete posílat až do 31. října. Účastnit se jí stejně jako v předchozích ročnících mohou všichni ve věku od 10 do 20 let jako jednotlivci nebo školní kolektivy.

Tématem jsou jako již tradičně kategorie vycházející z Cílů udržitelného rozvoje, které reagují na svět kolem nás. Tyto cíle se zabývají chudobou, nerovnostmi mezi lidmi nebo znečištěním životního prostředí. Kreativitě se meze nekladou, nejen téma, ale i konkrétní formu zpracování si každý účastník může zvolit sám.

Pro oceněné jsou připraveny zajímavé a hodnotné ceny. Těšit se mohou na výtvarné potřeby, na knihy a komiksy od nakladatelství Zanir, Host Brno a CREW, hry od společnosti Albi, poukázky od Fruitisimo a Country Life.

Soutěž i letos vyvrcholí vernisáží oceněných komiksů, která proběhne 2. prosince v Café Therapy. K vidění budou nejen samotná díla, ale bude možnost seznámit se se samotnými autory a autorkami oceněných komiksů.

Baví tě malování, kreslení nebo focení? Máš rád/a komiksy a není Ti lhostejné, jak vypadá svět kolem Tebe? Zapoj se letos i Ty do Komiksové soutěže ADRA.

Více na www.komiksovasoutez.cz.

Co mají společného nerovnosti mezi námi a hrad Točník?

A s komiksem ještě nekončíme. Během předchozích sedmi ročníků komiksové soutěže se sešlo velké množství zajímavých děl vytvořených na aktuální témata. V Oddělení globálního vzdělávání ADRA jsme se proto rozhodli vybrat pro Vás ty nejzajímavější a uspořádali venkovní komiksovou výstavu, která se nese v tématu Nerovnosti mezi námi.

Výstava obsahuje celkem deset komiksů a doprovodné materiály a díky podpoře kastelána Petra Zemánka si ji můžete prohlédnout v překrásných historických prostorách hradu Točník.

Spojte rodinný výlet a návštěvu hradu Točník se zamyšlením se nad problematikou nerovností mezi námi. Zjistěte, jak na tuto problematiku nahlížejí žákyně a žáci základních a středních škol jakožto začínající komiksové umělkyně a umělci.

Učme se o globálních souvislostech

Zveme Vás na letošní ročník Týdnů globálního vzdělávání, který se tentokrát uskuteční především online formou a to od 2. do 25. října 2023. A Oddělení globálního vzdělávání ADRA je i letos jeho součástí.

Letošním tématem je „Svět se mění, jsme na stejné lodi". Buďte na stejné lodi s mnoha školami a zájemci o globální vzdělávání a navštivte jednu z akcí, které pro Vás připravily organizace, které se této problematice v Česku věnují.

Za Oddělení globálního vzdělávání ADRA Vás zveme především na:

Online workshop „Jak začlenit globální témata (nejen) do výuky zeměpisu?", ve kterém

Vám bude autorským týmem blíže představen projekt Země k světu. Kromě představení samotného obsahu a jednotlivých lekcí se bude workshop věnovat možnostem vlastní tvorby interaktivních aktivit a videí, které web umožňuje.

Virtuální komiksovou výstavu, která Vám přiblíží témata Nerovnosti mezi námi a Odpovědná výroba a spotřeba pohledem žáků základních a středních škol, respektive pomocí jejich komiksů vzniklých v rámci předchozích ročníků komiksové soutěže.

Kompletní program a více informací ke stažení na adra.cz/jak-pomahame/vzdelavani/vzdelavani-v-cesku/nase-aktivity/tyden-globalniho-vzdelavani/.

Veronika Bernhäuserová

AGENTURA KONIKLEC

Brána do pravěku

Agentura Koniklec je partnerem Geoparku Barrandien a řadu let se zabývá popularizací neživé přírody v Praze a jejím nejbližším okolí. V červenci 2023 jsme přinesli zájemcům o neživou přírodu další novinku. Přinášíme zcela nový formát, který spojuje skutečný pobyt v přírodě, poznání, zábavu a moderní technologie. Jde o přírůstek naší nabídky digitální interpretace neživé přírody.

Po virtuálních naučných stezkách a oblíbených geologických videoklipech (všechny najdete na našem virtuálním kameništi (koniklec.cz/virtualni-kameniste/) spatřila světlo světa výletní hra Brána do pravěku.

Na vývoji hry jsme spolupracovali s firmou Geofun. Hry Geofun vychází z populárního geocachingu. Nejedná se však o pouhé hledání – hra přináší i unikátní příběhy, jejichž součástí se stávají samotní hráči, a poznávání je tak pro ně mnohem zábavnější a přináší mnoho zážitků.

Princip hry spočívá ve využití chytrých telefonů, které umožňují lokalizaci. Telefon přesně ví, kde se nacházíte, a podle toho reaguje, komunikuje a představuje úkoly. Kromě toho tak měří čas, umí nahrávat i pouštět video, zobrazovat fotografie, komunikovat s vámi hlasově, hodnotit vaše odpovědi na různé otázky, zvládá rozšířenou realitu a ještě mnoho dalšího.

Kouzlo hry tkví v tom, že hráč neví, jaké úkoly ho čekají, dokud nedorazí na určené místo.

Hru nazvanou Brána do pravěku jsme umístili do Prokopského údolí. To je vyhledávaným výletním cílem zejména Pražanů. Mnozí ale netuší, že místo je také významným paleontologickým nalezištěm a místem bohaté historie. S chytrým telefonem a chutí zažít neobyčejné dobrodružství jej lze poznat úplně nově.

Průvodcem hrou je náš oblíbený lektor – paleontolog Štěpán Rak, kterému se podařil opravdu velký objev. Našel totiž zkamenělinu konodonta *Polygnathus costatus partitus*. Jeho radost ale vzápětí střídá údiv, protože prastarý konodont mu ožije v ruce a ba co víc, představí se mu jako Ondra. Tak nějak začíná příběh, který provede hráče mnoha místními historickými a přírodními zajímavostmi. Na hráče čekají různé úkoly, aby vypátrali pomyslnou bránu do pravěku a poslali konodonta Ondru zpět do doby, kam patří.

Jak na to? Pro instalaci hry postačí v prohlížeči v chytrém telefonu otevřít adresu qr.geofun.cz/646. Telefon sám nabídne instalaci

bezplatné aplikace GEOFUN a následně stažení hry „Brána do pravěku“. Pak již stačí dojít do lomu Prastav a aplikace sama nabídne odstartování hry.

Hru je možné odehrát kdykoliv během roku a je dobré si na ni vyčlenit alespoň tři hodiny.

Na přípravu hry Brána do pravěku finančně přispělo Hlavní město Praha a je podle našeho názoru první takovou hrou v přírodě, kterou Praha přímo podpořila.

webová hry: geofun.cz/brana-do-praveku/

David Kunssberger

U studánky poznání – nové centrum popularizace ochrany přírody v Praze

Tento podzim bude pro Českou koalici pro ochranu biodiverzity (dále CCBC) přelomový. V Praze na Letné jsme totiž otevřeli centrum popularizace ochrany přírody U studánky poznání.

Je to místo zaměřené na environmentální vzdělávání dětí, mládeže a široké veřejnosti. Nabízí také prostor pro prezentaci ochranářských projektů a vytváří příležitosti k setkávání odborníků, studentů, dětí a všech, které pojí zájem o přírodu.

Posláním centra je probouzet pozitivní vztah k přírodě a inspirovat k její ochraně. Kromě tradičních témat ochrany přírody v našem okolí přináší naši lektoři žákům témata svých projektů z celého světa. Děti mohou vyslechnout příběhy z prostředí, která se mohou zdát daleko, ale jsme s jejich osudem propojení rozhodnutími, která každý z nás každý den učiní (udržitelná móda, hospodaření s vodou a půdou, zodpovědné cestování). Potkají se u nás s lidmi, kteří posouvají hranice poznání nebo pracují s komunitami žijícími v oblastech biodiverzitních hotspotů (střední Afrika, Indonésie).

U studánky poznání vzniklo v návaznosti na projekt CCBC do škol, díky kterému od roku 2018 navštěvují naši lektoři s besedami a zážitkovými programy školy po celé České republice. Ročně jsme realizovali více než čtyři desítky vzdělávacích aktivit s celkovou návštěvností 3 800 osob. Těší nás, že nyní školy a veřejnost můžeme přivítat také u nás. Tímto bychom vás rádi vyzvali k návštěvě webu ustudankypoznani.cz, facebooku a instagramu, aby vám neunikly naše aktivity. Těšíme se na shledání U studánky poznání!

Jednou z činností lektorů U studánky poznání budou od samotného začátku volnočasové aktivity – kroužky.

Za pozornost jistě stojí například PRAVČELAŘÍCI. Jiří Cafourek je zkušený včelař i lektor dětských skupin a táborů, který se věnuje popularizaci nejen včelaření, ale podpoře

hmyzích opylovatelů jako takových. Při svých aktivitách s žáky myslí, kromě včely medonosné, i na dvoukřídlé, motýly, samotářské včely a vosy a další skupiny bezobratlých a vysvětluje dětem jejich ohromný význam v ekosystémech a jak je důležitá jejich druhová pestrost.

Kroužek PRAVČELAŘÍCI bude vonět pražským medem a zároveň nabídne různorodost poznání. Odehrávat se bude od října v centru U studánky poznání každý čtvrtek od 16.00 do 17.30.

Více informací o kroužcích v našem centru: ustudankypoznani.cz/deti/.

Eva Karbanová
Foto: archiv CCBC a Jiří Cafourek

Naplánujte si školní rok s netopýry!

Máte rádi přírodu a netopýry zvláště? Váháte, neboť jste se dosud s tajuplnými létajícími savci blíže nesetkali? Široká nabídka našich zábavných a vzdělávacích aktivit pro dětské kolektivy na školní rok 2023/24 je tu právě pro vás.

V pohodlí třídy či ekocentra se mohou s netopýry seznámit děti z MŠ, ZŠ i SŠ při přednáškách, besedách a výukových programech, jež jsou ušity na míru daným věkovým kategoriím.

Kromě zimního období, kdy zvířecí pomocníci odpočívají, doprovází všechny akce setkání s ochočenými netopýry. Tematické výukové materiály, jako jsou pracovní listy, tipy na pozorování přírody, hry či vyrábění, najdete zdarma na našem webu.

Za netopýřími zážitky se vypravte i ven! V pražské Stromovce si zahrajte netopýří quest, při školním výletě zavítejte na některou z lokalit projektu netopýří turistiky, při kratší procházce využijte třeba pracovní listy nebo některou z her.

A s dětmi, které nemusejí do postýlek hned po večerníčku, si naplánujte dobrodružnou večerní výpravu. Zažijte netopýří exkurzi v pražských parcích vedenou odborníky

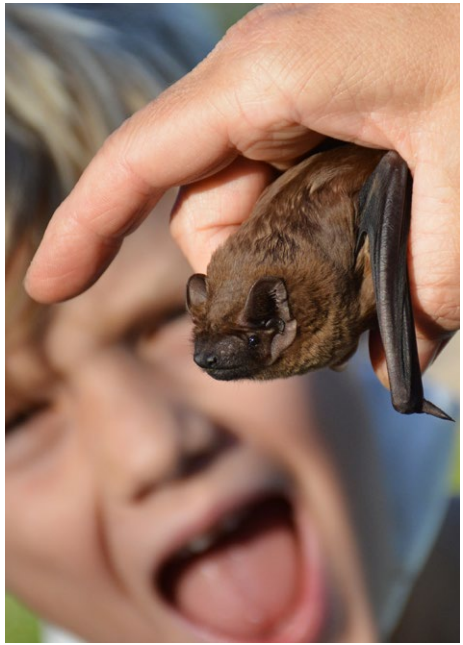

nebo se zapojte do programu Netopýří výzkumníci a bádejte samostatně: ve Stanici přírodovědců při DDM hl. m. Prahy na vás čekají batůžky s vybavením pro večerní pozorování netopýrů, které si můžete vypůjčit zdarma až na 14 dní (další zápůjční místa jsou v Mladé Boleslavi, Třeboni, Českých Budějovicích, Olomouci a Brně).

Netopýry lze v terénu obvykle dobře pozorovat cca do poloviny října a poté od poloviny dubna.

A pro všechny je tu blogovací soutěž – pošlete nám svoje zážitky z večerní výpravy za netopýry, získejte certifikát Netopýřích výzkumníků a těšte se na bezva ceny pro vítěze.

Podrobnosti ke všem uvedeným aktivitám, pracovní listy, tipy na vycházky, průvodku ke questu, informace o badatelském programu a soutěži i mnoho dalšího objevíte na webu napude.sousednetopyr.cz.

Programy a exkurze objednávejte s pomocí rezervačního formuláře na ceson.org, najdete zde i řadu dalších materiálů ke stažení nebo objednání.

PS: Máte prostor? Krásná putovní výstava Netopýři tajemní a zranitelní je od nás k zapůjčení zdarma ve třech verzích – ta nejnovější může být umístěna i venku. Více informací zde: ceson.org/document/Nabidka_vystavy_netopyri.pdf.

Olga Růžičková
Foto: Jan Vrtiška / ČESON

V rámci projektu Počítáme s vodou v Praze, který se zabývá problematikou hospodaření s dešťovou vodou a modro-zelenou infrastrukturou, se v květnu uskutečnil praktický

seminář ve spolupráci s Prahou 7. Cílem semináře bylo, aby účastníci přinesli na seminář své konkrétní přístupy a problémy se začleňováním modro-zelené infrastruktury ve své lokalitě.

V červnu pak proběhla oblíbená exkurze za příklady dobré praxe hospodaření s dešťovou vodou. Tentokrát jsme navštívili rezidenční čtvrť SUOMI Hloubětín na Praze 9, park U Kněžské louky na Praze 3, SOŠ Českobrodská na Praze 9 a veřejné prostranství před OC Cíl na Zahradním městě na Praze 10.

Na podzim se můžete těšit na tradiční mezinárodní konferenci Počítáme s vodou, tentokrát na téma Modro-zelená infrastruktura v uličním prostoru. O spuštění registrace vás budeme informovat e-mailem. K odběru novinek projektu Počítáme s vodou se přihlaste na webových stránkách projektu pocitamesvodou.cz.

Projekt Počítáme s vodou je podpořen Hlavním městem Praha a Státním fondem životního prostředí ČR.

Dagmar Koucká

Tábory Ekocentra Koniklec

Léto u nás se opět neslo v duchu táborů. Ten pobytový v Dolní Vidimi na Kokořínsku se nám obzvláště vydařil. Nejen děti odjížděly domů plny dojmů a myšlenek na to, co z tábora si mohou přenést do svých životů.

Příměstské tábory jsme letos rozjeli až v srpnu a s dětmi jsme si užili dva pohodové turnusy. Ačkoliv slunce jsme si v těchto dvou týdnech moc neužili, my se deště nebojíme. I když počasí není úplně letní, trávíme celé dny v přírodě pražských lesů a lesoparků.

Ekologické výukové programy v Praze a okolí

V novém školním roce opět přijímáme objednávky na výukové programy. Využijte babího léta k posledním letošním výpravám do terénu, které podnikáme do konce října. Vybrat si můžete z našich osvědčených programů, při nichž poznáváme život v půdě i pod vodou, užíváme si přírodu různými smysly anebo si vyberte z našich nejnovějších programů pro nejmladší – Motýlí louka a Vzorovaná příroda. Kompletní nabídku včetně objednávkového formuláře najdete na našem webu ekocentrumkoniklec.cz.

9. ročník vzdělávacího projektu Vodní škola pro II. stupeň ZŠ

V pondělí 26. června proběhlo za slunečného počasí na terase ZŠ Radlická v Praze 5 slavnostní zakončení 9. ročníku projektu Vodní

škola. Koordinátorka projektu z Ekocentra Koniklec nejprve přednesla, o čem projekt byl a na čem žáci celý rok pracovali. Poté pan ředitel převzal certifikát Vodní škola a slavnostně přestřihnul stuhu, kterou byl ovázán jeden z nově pořízených vyvýšených záhonů.

Jednotlivé třídy II. stupně absolvovaly na podzim vnitřní ekologické výukové programy o vodě a v zimě terénní exkurze. Na jaře tým vybraných žáků zrealizoval audit spotřeby pitné vody ve škole a vymyslel návrhy na snížení spotřeby, o kterých hlasovali všichni žáci.

Podařilo se uskutečnit všechny prioritní návrhy žáků. Byly pořízeny perlátory do baterií ve třídách, které nyní budou spotřebovávat pouze 4 litry vody za minutu namísto 16 litrů, a také perlátory do baterií na toaletách, které budou spotřebovávat 6 litrů vody za minutu namísto současných 16 litrů. Celková úspora vody je přibližně 60–75 % vody.

Také byly pořízeny nové baterie namísto zrezlých či kapajících, což ušetří další vodu. Dále byly pořízeny čtyři vyvýšené záhony se substrátem, do kterých se na podzim či na jaře vysadí bylinky a zelenina, což může obohatit jídlo ve školní jídelně. Byl pořízen také sud na dešťovou vodu a šetřič vody, který propojí sud s okapem, aby se na zalévání rostlin nemuselo plýtvat pitnou vodou.

Jsme rádi, že se projekt vydařil, a doufáme, že se nám podaří sehnat finanční prostředky na jeho pokračování.

Projekt byl zadán a financován hlavním městem Praha.

Metodika pro učitele ZŠ a SŠ

Projekt Stavitelé města pro základní školy a projekt Adapťáci pro střední školy nabízí Ekocentrum Koniklec školám již řadu let (více na evp.adaptacepraha.cz). Dosud je realizovali s žáky přímo lektoři ekocentra. Letos jsme přepracovali metodiky do podoby vhodné pro pedagogy, kteří by chtěli projekt realizovat samostatně. Učitelé získají pohodlný a srozumitelný návod, jak krok za krokem projekt uskutečnit, v případě potřeby pouze s konzultacemi či asistencemi od našich lektorů.

V rámci původní metodiky žáci hrají simulační deskovou hru Adapťáci, poté mapují okolí školy z hlediska zranitelnosti vůči projevům změny klimatu, navrhují vhodná adaptační opatření v okolí či na pozemku své školy, poté stanovují pořadí návrhů a vítězné návrhy, na které v rámci projektu obdrží finance, realizují.

Nová metodika navíc obsahuje aktivitu, v níž se žáci sami pokoušejí získat finanční prostředky na realizaci opatření. Metodika uvádí několik možností, nicméně věříme, že žáci škol, na kterých je aktuálně metodika testována, přijdou i na další způsoby, které budeme průběžně přidávat na webové stránky projektu ekocentrumkoniklec.cz/prima-klima-skola. Na těchto stránkách budou i informace, jak lze metodiky včetně pracovních listů a potřebných pomůcek získat.

V květnu a červnu již došlo k pilotáži první části metodik na ZŠ U Obory na Praze 22 a na OA Hovorčovická na Praze 3. Žáci ZŠ U Obory chtějí v září u příležitosti vítání prvňáčků uspořádat rodičovskou sbírku. Studenti obchodní akademie ještě v červnu stačili uklidit okolí hřiště, pořídit kompostér a na zbylá opatření chtějí na podzim oslovit místní firmy s žádostí o dar.

Na podzim se k pilotování metodiky přidá i ZŠ Mělník, která se chystá na pořízení opatření využít peníze z prodeje zeleniny, vlastnoručně vypěstované v rámci pěstitelských prací, a SPŠS Mělník, na jejichž nápady se již také těšíme.

Projekt byl podpořen Hlavním městem Praha a Ministerstvem životního prostředí, jehož stanoviska nemusí projekt vyjadřovat.

Alice Končinská

Pěstování s dětmi metodou Čtverečková zahrádka

Účastníci semináře se teoreticky i prakticky seznámí s pěstební metodou „Čtverečková zahrádka“.

Seminářem vás provede certifikovaná lektorka metody Kateřina Hodková, která má mnohaleté zkušenosti s vlastními i školkovými záhony.

I bez předchozích zkušeností s pěstováním budete schopni po absolvování kurzu založit záhon, vytvořit pěstební plán, záhon osít/osadit, průběžně o něj pečovat a do celého procesu zapojit žáky.

Účastníci budou umět aplikovat Desatero čtverečkové zahrádky a vést žáky k péči o přidělený čtvereček záhonu od výsevu až po sklizeň zvolených plodin.

Délka semináře je šest výukových hodin po 45 min. (celkem 4,5 hodiny). Účastníci obdrží tištěné materiály, které budou účastníkům nápomocné i při jejich následné pěstební činnosti metodou čtverečková zahrádka.

Prakticky si vyzkouší jednotlivé úkony pro úspěšné založení a osázení záhonů, včetně úkonů pro následnou péči o záhon. Počet účastníků je omezen na maximální počet 16 účastníků. Cena semináře pro účastníka je 3 750 Kč. Koná se 14. 10. od 9 do 16 hodin v Zahradě Lesní MŠ Šárynka, V Podbabě 29b, Praha 6, přihlášení je možné přes odkaz programy.ekodomov.cz/app-form-teacher.

Seminář je akreditován MŠMT a účastníci obdrží certifikát o absolvování semináře. Více informací ke čtverečkové zahrádce naleznete na kompostuj.cz/nase-sluzby/sluzby-pro-skoly-a-skolky/. Informace k vybavení pro čtverečkovou zahrádku naleznete na ekonakup.cz/pestovani/co-je-ctvereckova-zahradka-a-jak-ji-pouzit/.

Projekt je spolufinancován Státním fondem životního prostředí České republiky z rozhodnutí ministra životního prostředí.

Julie Včeláková

H_2OSPODAŘ!

H20spodař! Aneb ani v létě neleníme

Přestože jsme přes léto s výstavou H_2Ospodař! navštívili jen pár příměstských táborů, rozhodně nezahálíme.

Prázdniny jsme věnovali vylepšování našich workshopů, které už dobře znáte, ale také tvorbě programů zcela nových, tentokrát zaměřených pro žáky druhého stupně ZŠ a studenty SŠ i gymnázií.

První z nich, Vodní infrastruktura, volně navazuje na Cestu vody a rozšiřuje ji. Ukazuje celou tu dlouhou cestu, kterou musí voda urazit, uzavřená v potrubí od zdroje přes již známou vodárnu, domácnost a čistírnu zpět do recipientu. Účastníci se seznámí s pravidly i úskalími spojenými s dopravou vody, ale také s používanými materiály a původem ceny vodného a stočného. Během devadesátiminutového workshopu si pak sami zkusí na základě získaných znalostí sestavit vlastní distribuční síť a vypočítat, kolik je stojí voda potřebná na jednotlivé dennodenní aktivity.

Druhý vytvořený program, Voda ve městě, se týká stále častěji zmiňované problematiky modrozelené infrastruktury. Po úvodní teoretické části se žáci a studenti stanou členy jedné z pěti rodin žijících v H_2Ospodářově. Formou kooperativní hry se snaží svépomocí i ve vzájemné spolupráci své město zvelebit a lépe přizpůsobit na změnu klimatu. Limitováni jsou ovšem svými schopnostmi, financemi a pokyny městského úřadu a banky. Díky této aktivitě jsou účastníci seznámeni s prvky modrozelené infrastruktury i možnostmi jejich implementace do městské zástavby. Zároveň jsou ale přímo konfrontováni s problémy týkajícími se legislativy a administrativy.

Během léta také prošel změnami workshop vytvořený pro ty nejmenší. Příběh kapky Jarmily jsme rozdělili na dva celky. Ti úplně nejmenší, tedy děti od tří let, se s cestou vody s člověkem a jejím koloběhem seznámí v rámci programu Cesta Jarmilky. Pro předškoláky a žáčky z prvních i druhých tříd jsme pak upravili náplň dobře známého Příběhu kapky.

Pokud Vás tyto workshopy zaujaly, neváhejte se ozvat naší koordinátorce na info@h2ospodar.cz. Informace o dalších našich aktivitách a workshopech najdete na h2ospodar.cz.

Kateřina Kohoutová
Foto: Jonáš Priškin

Praha na Seznamu světového dědictví UNESCO jako téma školního projektu

V roce 2022 si hlavní město Praha připomenulo 30. výročí zápisu historického centra Prahy na Seznam světového dědictví UNESCO. Koncem roku se k tomuto výročí uskutečnila konference, jejímž organizátorem byl Odbor památkové péče Magistrátu hl. m. Prahy ve spolupráci s Institutem plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Výročí se stalo výchozím tématem školního projektu ke Dni Země na Gymnáziu Christiana Dopplera v Praze 5 – Malé Straně.

Téma Pátráme po zajímavých a méně známých místech Prahy inspirovalo studenty různých ročníků k zapojení do akce. Projektový den se uskutečnil 20. dubna 2023. Na úvod si pedagogové i studenti vyslechli přednášku paní architektky Ing. Věry Kučové z NPÚ a členky ČK pro UNESCO na téma Světové dědictví UNESCO. Poté se studenti zaměřili na vyhledávání a dokumentaci nejenom kulturních památek Prahy, ale také na významné osobnosti s kulturou v Praze spojené. Fotografickou i výtvarnou či literární dokumentaci jejich bádání zpracovali do power pointových prezentací. Výsledky

svých šetření pak zveřejnili na Studentské školní konferenci koncem školního roku. Studenti měli také možnost vybrat nejzdařilejší náměty a způsob jejich zpracování. Jednoznačně zvítězila výtvarná práce „Nečekaná návštěva" studentek Emy Liškové a Kamily Matouškové.

Tématy dalších prací byly i architektonické návrhy Domu U Bílého orla a Kulturního domu Malá Strana na místě bývalých Újezdských kasáren, dále literární zpracování dopisu Karlu Čapkovi či citátů Franze Kafky anebo výtvarné zpracování návrhu obálky k povídce Proměna od Franze Kafky a koláže asociací s Franzem Kafkou.

Odměny pro zúčastněné studenty zasponzorovala firma Selgen, a. s. a další podporu poskytlo Centrum aplikovaného výzkumu a dalšího vzdělávání, o. p. s. Písek. Poděkování patří také pedagogům školy za podporu a poskytnuté konzultace při zpracování tématu. Především si poděkování zaslouží paní profesorka Mgr. et Bc. Jolana Holíková a koordinátorka EVVO paní RNDr. Sabina Radvanová, Ph.D. Akce by se nemohla uskutečnit bez podpory vedení gymnázia, především podpory ze strany ředitelky školy paní Mgr. Renaty Pauchové. V průběhu celého projektu spolupracovala také Doc. Dr. Milada Švecová, CSc., předsedkyně Klubu ekologické výchovy.

Na podzim se uskuteční konference na téma Praha – místo světového dědictví UNESCO a pozváni budou zájemci z dalších středních i základních škol. Uskuteční se vyhlášení tématu pro rok 2024, které se ponese v duchu 200. výročí narození Bedřicha Smetany (výročí navrženo jako výročí světové) a jeho odkazu hlavnímu městu Praze.

Sabina Radvanová, koordinátorka EVVO,
Gymnázium Ch. Dopplera
Milada Švecová, předsedkyně KEV, členka
České komise pro UNESCO

Obrázek: jeden z výstupů projektu zaměřeného na prezentaci památek a osobností Prahy v kontextu témat vyhlašovaných UNESCO. Jde i o příspěvek k 30. výročí zápisu Prahy na Seznam UNESCO.

LESY HL. M. PRAHY

Dny stromů v Praze

S hlavním městem Prahou jsme připravili na celé září Dny stromů v Praze s celou řadou vycházek, workshopů a akcí v pražské přírodě. Více informací najdete na lhmp.cz/2023/08/16/pozvanka-dny-stromu-v-praze-2023-zajimave-akce-v-prubehu-zari/.

Projekt Čas na pohádku

O sýkorce, Sourozenci z Ořechovky nebo Ježek a kouzelné číslo, to jsou naše nové edukativní pohádky, které vznikly díky spolupráci s paní Kamilou Havelkovou a firmou Neocont.

Záchranná stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy se na jaře zapojila do projektu Čas na pohádku, který se tentokrát zaměřil na soužití lidí a zvířat ve městě. Na základě

skutečných případů a informací ze stanice sepsali tři různí autoři příběhy, které byly načtené v pražské přírodě a doplněny videozáběry a fotkami zvířecích pacientů stanice.

Pohádkové příběhy zavedou děti do světa víl, mluvících zvířátek i kouzelného dědečka, ale hlavními hrdiny bude ježek s poraněnou packou, veverčí sedmerčata nebo nedočkavá malá sýkorka. Ukáží dětem, jaká úskalí musí ve městě překonávat naši zvířecí sousedé a co můžeme udělat, aby se nám společně dobře žilo. Všechny pohádky jsou zdarma k dispozici na YouTube kanále projektu Čas na pohádku.

Výstava Taky Pražané bude pokračovat i v centru

Téma soužití živočichů a člověka v Praze přibližujeme do poloviny září také výstavou Taky Pražané v Bílém domě na Praze 8 a ve spolupráci s hlavním městem Prahou ji od října přesuneme na Novou radnici a v listopadu také do Škodova paláce na Praze 1.

Velkoformátové fotografie živočichů, jejich příběhů i těch, kteří se o ně starají, byly

poprvé představeny v loňském létě na pražské náplavce. Letos jsme výstavu doplnili o aktuální příběhy například záchrany kavky z podzemí metra Kobylisy, vydřích dvojčat z Dubče či příběh vzácného včelojeda.

Vedle tradičních podzimních akcí To jsem z toho jelen nebo Svatohubertské troubení v zookoutku Malá Chuchle jsme připravili i několik novinek.

V ekocentru Prales nabídneme školám nové programy na téma čtyři živly (oheň, voda, vítr a půda) a do nabídky zařadíme více i problematiku odpadů nebo podrobněji rozebereme, jak vše spolu v přírodě souvisí.

Pro volně příchozí návštěvníky areálu ekocentra zkoušíme provoz samoobslužného pralesního baru. Umístili jsme ho ve dřevníku u krytého ohniště v dolním areálu a za malý příspěvek zde nabízíme nealkoholické nápoje a něco malého na zub. Věříme, že k nám chodí poctiví návštěvníci, kteří toto drobné rozšíření nabídky v areálu ocení.

Malé nahlédnutí ještě do naší komunitní zahrady a kurníku. Vrcholí zahrádkářská sezona – obsazeno je 103 záhonů 62 komunitními rodinami – sklízí se rajčata, okurky, papriky, cukety, ale i exotiky jako kalabasy (indické okurky), ačokča nebo melouny.

Kromě komunitní zahrady je v provozu i komunitní kurník – o cca 40 slepic se stará 10 komunitních rodin, které si dělí služby na krmení slepic, úklid kurníků a sběr vajíček.

Užijte si podzimní dny s námi v pražské přírodě!

Petra Fišerová
Foto: zdroj LHMP

Praha 10 swapu zaslíbená

Desítková radnice dlouhodobě podporuje projekty směřující k šetrné spotřebě, bezobalovému hospodaření a obecně ke snižování vzniku zbytečného odpadu.

Jednou z aktivit, které zapadají do bezodpadového konceptu, jenž je součástí prosazovaného trendu cirkulární ekonomiky, je i výměna nepotřebných, ale funkčních věcí z domácností. A hromadné akce, kde k takové výměně či darování užitných věcí dochází, se označují pojmem SWAP.

Hlavním smyslem jejich pořádání je dát věcem, které jsou pro někoho již neupotřebitelné, druhý život a prodloužit jim tak životní cyklus.

Swapy jsou většinou zaměřeny na oblečení, a obecně právě textilní výrobky se nejčastěji „swapují". Nabízet lze ale i jiné předměty, a akce lze tematicky přizpůsobovat.

Např. na Praze 10 již proběhl knižní swap, swap nevhodných dárků, swap pokojových rostlin, semínkový swap či swap dětských věcí.

Akce často pořádají místní sousedské komunity či ekologicky zaměřené organizace, které na uspořádání swapu mohou čerpat i radniční dotace v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Hojně navštěvovanou akcí je velký swap v kulturním domě Vzlet ve Vršovicích, který naposledy proběhl v dubnu letošního roku.

V loňském roce se také např. uskutečnily tzv. Reuse dny na Desítce, při kterých bylo možné nabízet nejen oblečení, ale také třeba nábytek, knihy, hračky a věci do domácnosti.

Další Reuse den proběhne v Praze 10 u obchodního centra Cíl v Záběhlicích v září letošního roku.

V červnu si swap vyzkoušeli také zaměstnanci úřadu MČ Praha 10. Radniční swap byl součástí projektu Praha 10 bez odpadu (praha10.cz/bezodpadu), který byl zahájen před dvěma roky.

Akce proběhla ve dvou dnech a nabídla zaměstnancům úřadu se zbavit nejen nepotřebných věcí z domácností, ale v souvislosti s plánovaným stěhováním budovy úřadu i toho, co se jim nashromáždilo v kancelářích.

Zapojila se necelá stovka zaměstnanců. Přineseno bylo celkem 183 kg věcí zahrnujících oblečení i předměty denní spotřeby, ale také třeba květiny. Po akci zbylo 53 kilo věcí, část věcí, především porcelán, bude nabídnuta na dalších veřejných akcích tohoto typu a část byla předána organizaci Diakonie Husitská – STROM a společnosti Potex.

Součástí radničního swapu byla i doprovodná výstava zaměřená na nadspotřebu oblečení ve společnosti, mnohdy nevyhovující podmínky jeho výroby a možnosti, jak praktikovat tzv. udržitelnou módu a navracet staré prvky svého ošacení do oběhu.

Roman Kaštovský

Městská knihovna v Praze

Městská knihovna v Praze se i letos zapojila do Týdne pro klima (5.–11. června). Na pořadu týdne nebyly pouze v knihovně již dobře známé swapy knih a oblečení nebo tematické kvízy v zahradě poboček. Došlo také na besedu s autorem knihy Klima je příležitost Petrem Danišem, přednášku včelaře Petra Plaňanského „Myslet jako včela" nebo vyrábění semínkových bomb a jejich guerillové zasazování a kompostování.

Pobočka Korunní osazovala společně se čtenáři záhon, který je součástí pozemku instituce, v Ústřední knihovně proběhla přednáška o tom, jak udržitelně zacházet s vodou v zahradě.

Na podzim chystá knihovna Literární vycházky se zahradníkem. Vypravíme se do čtyř lokalit – Klíčov, Kněžská luka, Stodůlky a Park Pod Rapidem. Tam všude budou vycházku provázet jak správci městské zeleně, tak literáti s těmito lokalitami spjatí, například Vít Janota, Zofia Baldyga nebo Alžběta Králová.

Literární vycházky se zahradníkem se uskutečňují podruhé, a to i díky podpoře Ministerstva kultury ČR a programu Knihovna 21. století. Jejich dramaturgem je Josef Straka.

Znáte Semínkovny? Jednu z nejstarších v České republice má i pobočka Břevnov. Semínkovny fungují na podobném principu jako knihovny, jen místo půjčených knih si domů přinesete vybrané osivo.

Zároveň se ale zavazujete, že po vypěstování necháte část na semeno. To potom vrátíte na podzim usušené, nasáčkované a popsané zpět. Seznam nabízeného osiva najdete na našich stránkách mlp.cz/brevnov.

Jana Baierová

Foto: archiv Městské knihovny v Praze, pobočka Korunní

MLADÍ OCHRÁNCI PŘÍRODY

O prázdninách uskutečnily naše pražské dětské oddíly pět čtrnáctidenních letních táborů zaměřených na pobyt v přírodě a její poznávání. Od září opět začínají pravidelné schůzky a víkendové výpravy oddílů do terénu, včetně podzimních prázdnin. V listopadu začne kurz pro vedoucí oddílů a pro hlavní vedoucí dětských táborů s certifikací MŠMT.

Chystáme také řadu osvětových akcí pro veřejnost v terénu. 16. září 2023 to bude Sousedská slavnost na Výtoni pro děti a rodiče i prarodiče. Na programu budou drobné hry a kvízy zaměřené na pražskou přírodu, studánky a prameny i další složky našeho životního prostředí.

Pokračuje digitální fotosoutěž Příroda objektivem, letos s tématy „Modrá“ a „V pohybu“. Uzávěrky jsou v září a v prosinci.

Jednou z největších otevřených akcí pro děti a mládež je Terénní přírodovědná soutěž Šárka, která proběhne 7. října 2023 již po jedenácté v přírodním parku Šárka-Lysolaje. Soutěž je určená pro děti ze základních škol, víceletých gymnázií, spolků… Na soutěžní stezku vyrážejí trojice dětí ve věku do 15 let, celý soutěžní pak tým může mít max. 12 členů. Součástí akce je řada doprovodných přírodovědných aktivit, podrobnosti jsou na ekosouteze.cz. Přihlašování právě probíhá.

Na podzim připravujeme Zamykání studánek na Zbraslavi, v Praze 6 i jinde. Přes léto jsme pořídili další pomůcky na měření vlastností vody, studánkové plecháčky a reflexní pásky. Určitě je na akcích vyzkoušíme a některé si účastníci budou moci odnést. Pokračujeme také s odběry vody ze studánek pro laboratorní rozbory, které zveřejňujeme v Národním registru pramenů a studánek estudanky.eu.

Až do října budou pokračovat vycházky za pražskými památnými stromy pro školní třídy. Na projektu Agentury Koniklec se podílíme zajištěním několika vycházek.

Všechny akce pro veřejnost jsou pro účastníky zdarma díky výrazné podpoře hl. m. Praha, MČ Praha 2, MČ Praha 6, MČ Praha-Zbraslav, Ministerstva životního prostředí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Projekty nemusí vyjadřovat stanoviska donátorů.

Více informací na emop.cz, ekosouteze.cz a estudanky.eu.

Jana Stibralová
Foto: archiv MOP

ekocentrum PODHOUBÍ rozárka /EKOŠKOLKA/

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

V loňském školním roce se našich programů účastnilo téměř 4 000 dětí a žáků z pražských mateřských a základních škol. Od září naši nabídku rozšiřujeme o nové programy zaměřené na život rostlin a stromů.

Děti z mateřských škol si během programu Ze života semínka mohou vyzkoušet a ověřit, co vše potřebuje rostlina ke zdárnému vývoji. Děti si zasadí vlastní semínka a budou moct pozorovat jejich růst.

Žáci základních škol budou moct nahlédnout do sítě, kterou spolu vytváří stromy, v rámci programu Lesní internet. Tento program jim nabídne nový pohled na lesní společenství a žáci se během něj dozvědí, jak les opravdu funguje a jak o něj můžeme pečovat.

Celá nabídka programů je dostupná na stránkách podhoubi.cz/programy/.

Příměstský tábor pro školáky z 1. stupně ZŠ

Náš letní tábor Léto v letu se nesl ve znamení hledání pokladu a putování po stopách neznámého vynálezce. Děti luštily šifry ukryté

v Letenských sadech, ve Stromovce a v Divoké Šárce. A hlavně se ponořily do tajů létajících organismů – rostlin, hmyzu, ptáků i savců.

Jeden večer vyrazily za netopýry do Stromovky. Pod vedením Evy Cepákové z České společnosti pro ochranu netopýrů je mohly pozorovat pomocí ultrazvukových detektorů! Poté proběhlo přespávání v Ekoškolce Rozárce na Letné, která nám poskytla táborové zázemí.

Ekoškolka Rozárka

Léto jsme v Ekoškolce Rozárce prožili s tématem vody ve všech jejích podobách, čas jsme trávili co nejvíce venku a při kreativních činnostech. Teď už nás čeká dobrodružství nového školního roku. Se stávajícími i novými dětmi a rodiči ho tradičně zahajujeme Snídaní v trávě v obou našich pobočkách v Troji i na Letné.

Kde se s námi můžete v září potkat? Ekoškolku Rozárku najdete na Trojském vinobraní 9. 9. i na sousedské slavnosti Zažít Troju Jinak 16. 9. Na obou akcích se na vás budeme těšit na našem stánku s aktivitami pro děti.

Chcete se o našich školkách dozvědět víc? Kontakt: Veronika Iljuchina, tel. 777 123 690, e-mail reditelka.skolka@podhoubi.cz.

Program Ekoškola v Praze a Středočeském kraji

Loňský školní rok s programem Ekoškola byl v červnu zakončen slavnostním předáním titulů Zelené vlajky školám, které ho na jaře obhájily. Některé získaly certifikaci Bronzové či Stříbrné cesty.

Teď již plánujeme podzimní akce. Nově zapojené školy uvítáme vstupní konzultací. Ekoškolkám nabídneme návštěvu v mateřské škole, která je již do programu dlouhodobě zapojena. Pro pokročilé v programu plánujeme seminář na téma Sdílení dobré praxe.

Pro bližší informace nás můžete sledovat zde: podhoubi.cz/ekoskola-pro-ms/.

Místo pro motýly

V rámci naší spolupráce s Týmem ekologie hmyzu hledáme nejlepší způsoby péče o přírodní lokality, aby se v nich dařilo motýlům i dalšímu hmyzu. K tomu slouží výsev směsí nektarodárných rostlin, sečení menších ploch, prořezávání křovin, řízené pastvy a další činnosti.

Do našich aktivit se snažíme zapojit také veřejnost, dobrovolníci nám pomáhají s hrabáním sena i monitoringem motýlů prostřednictvím aplikace iNaturalist.

Nezapomínáme ani na osvětu. Podpořili jsme vznik knihy „Maruška a motýli“, kde nejen děti najdou spoustu zajímavých informací o životě motýlů i jejich ochraně. Ekocentrum Podhoubí pomáhá s distribucí knihy a školy si ji u nás mohou zakoupit za zvýhodněnou cenu. Knihu nově doplňuje Motýlí pexetrio a minipexeso. Vznikají i motýlí pracovní listy s úkoly pro školáky. Po jejich otestování budou k dispozici na webových stránkách mistopromotyly.cz.

Péče o sad

A naše plány v branické třešňovce? Na podzim proběhne pastva ovcí a údržbová brigáda. Jejím cílem bude zejména dosekání

částí sadu, které nespasou ovce, kontrol úvazů mladých stromků a sesbírání odpadků. Na všechny, kdo přijdou pomoci, se těšíme.

Další informace o našich aktivitách a termínech akcí najdete na podhoubi.cz.

Alena Sladká

DDM hl. m. Prahy

Léto, čas výprav, volání dálek a táborů, je za námi. Podzim nás vrací do tepla svých domovů.

Kdo má k přírodě blízko, najde ve Stanici přírodovědců sobě podobné nadšence, se kterými se může vídat pravidelně v některém z přírodovědných kroužků. Nabídka je pestrá.

Do chovatelských kroužků mohou chodit děti v doprovodu rodičů od 2 let. Pro školní děti se výběr rozšiřuje. Mohou se již specializovat na akvaristiku, teraristiku, ornitologii, entomologii, kynologii, geologii, paleontologii, zahradničení a další obory. Skalní příznivce a nejstarší zveme do vybavené chemické laboratoře a na přípravné kurzy pro biologickou olympiádu.

I v letošním roce se objeví kroužky zcela nové. Jsou to např. PaleoART, kde se propojí obor paleontologie s výtvarným projevem.

Příroda na talíři potěší děti, které rády ochutnávají a chtějí se také sami naučit vařit.

Poznávání přírody naváže na tábornické znalosti a dovednosti od vázání uzlů, poznávání

rostlin a živočichů po výpravy za dobrodružstvím do okolní „divočiny“.

Zahrada je otevřena veřejnosti v pracovní dny 8–17 hod., v sobotu 9–17 hod. (kromě státních svátků a školních prázdnin). Botanický skleník a tropické terárium ve středy 13–16 hod. (vstupné: 40 Kč, snížené 20 Kč).

Ve Skleníku probíhá prodej pokojových rostlin a sezonních výpěstků našich zahradníků. S chovateli lze domluvit prodej mláďat z našich chovů nebo podpořit Stanici adopcí vybraného zvířete.

Učitelé si mohou pro zpestření výuky objednat komentovanou prohlídku nebo výukový program pro svou třídu. Nově také nabízíme zapůjčení 1–2 batůžků s ultrazvukovými detektory pro noční poslech a určování netopýrů.

Podzimní výstava se bude konat ve dnech 9.–15. 10. 2023. Uvidíte na ní rostliny a živočichy z pouštních a polopouštních oblastí.

Kamila Doktorová
Foto: Jan Hříbal

Sázíme

Letos na podzim vysadíme ve spolupráci se ZŠ Ústavní v Bohnicích v pořadí již pátý Školní les do kapsy – malý výukový lesík o rozloze tenisového kurtu, který dává prostor žáčkům i živáčkům.

Lesíky poskytují školám možnost zapojit žáky do celého projektového cyklu. Jedná se také o vhodný prostor k venkovní výuce, pozorování přírody a bádání venku hned u školy. S rostoucím lesíkem vzrůstá jeho pozitivní vliv na okolí, ochladí a pomůže ke zvýšení lokální biodiverzity.

Aktuálně má škola k dispozici nevyužitou travnatou plochu, obklopenou sídlištní výstavbou. A jak to může vypadat za pár let, když se nám výsadba v listopadu podaří? Představu získáte z fotek z naší nizozemské studijní cesty: lesveskole.cz/l/komu-se-nelen-tomu-roste-lesik/.

Pokud se chcete o Školním lese do kapsy dozvědět více, stáhněte si zdarma publikaci programu Les ve škole „Proč a jak nechat vyrůst svoji zelenou učebnu“ na lesveskole.cz/skolni-les-do-kapsy/.

Zjistíte v ní, jak na to, nebo si s námi domluvte konzultaci lesveskole@terezanet.cz.

Pilotujeme

Po více než roce intenzivního tvoření vypouštíme do šesti pilotních škol na otestování učebnici prvouky pro 3. třídu, která dětem pomocí živlů přiblíží podmínky existence života na Zemi.

Učebnice nabízí fascinaci a inspiraci přírodou, různé, ale přitom systematicky se opakující, didaktické metody, prvky badatelské a venkovní výuky, náhled na přírodu nejen lidskýma očima a v neposlední řadě rozvoj komunikačních, sociálních a personálních kompetencí dětí.

Ochutnávku z učebnice můžete získat prostřednictvím našeho newsletteru. Přihlaste se k jeho odběru: lesveskole.cz/o-programu/.

Program Les ve škole je v roce 2023 realizován s podporou Hlavního města Praha a dále je spolufinancován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí. Školní les do kapsy je realizován díky podpoře firmy ČEPS a EKOLAMP.

Eva Šrailová
Foto: Zuzka Havlínová
Obrázek: Eliška Rejnová

TOULCŮV DVŮR

Toulcův dvůr představuje členské organizace

V rámci našeho představování jednotlivých členských organizací Toulcova dvora, se kterým jsme začali v minulém čísle, vás zveme na návštěvu do Sdružení SRAZ – Společně za radostí a zdravím, z. s.

Posláním spolku je propojovat svět lidí, zvířat a přírody do harmonického celku. O to se již skoro 25 let snaží právě na Toulcově dvoře.

S příchodem SRAZU se v areálu začíná datovat projekt Noemova archa, díky kterému je zdejší farma, jaká je. Projekt Noemova archa je zaměřen na záchranu původních českých plemen hospodářských zvířat. Zvířata z farmy jsou v programu zachování genových zdrojů. Každoročně odchovaná mláďata jsou většinou zařazena do dalších chovů po celé ČR.

Vyjma aktivit v areálu Toulcova dvora, kterými je již zmiňovaná farma, koňský provoz, hiporehabilitace, semináře a ekologická výchova, patří Sdružení SRAZ mezi nejaktivnější propagátory aktivit s využitím hospodářských zvířat v terapiích, výchově i osvětě v celé České republice.

Také životní pohoda zvířat je pro organizaci důležitým tématem i každodenní praxí. S tím souvisí i projekt „Vzděláváním k welfare – celoživotní učení“, který se problematice pohody zvířat věnuje ve školní výuce i v neformálním a odborném vzdělávání. Velký přínos mají také pracovní terapie na farmě pro klienty s postižením.

Sdružení je členem Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina, České hiporehabilitační společnosti a České jezdecké federace. Spolupracuje s vysokými i odbornými školami a ve svých provozech realizuje odborné praxe.

Toulcův dvůr je ve finále Adapterra Awards

Toulcův dvůr je znám hlavně jako středisko ekologické výchovy a svým vzděláváním pedagogů, dětí i veřejnosti k odpovědnému vztahu k přírodě. Jenže v Toulcově dvoře nejen vzděláváme, ale od počátku, tedy od devadesátých let, se podle svého přesvědčení snažíme také fungovat. Z mnoha příkladů si tentokrát vybereme hospodaření s vodou, protože právě s tímto dlouhodobým projektem jsme postoupili do finále Adapterra Awards.

Před a po. Letecký snímek areálu Toulcova dvora z roku 1994. Druhý snímek ukazuje Toulcův dvůr v roce 2013.

Kdo zná náš rozsáhlý areál, ví, že ukrývá mokřad s mnoha vzácnými a ohroženými druhy živočichů, dvě tůně, dešťové jezírko s kaskádami a lužní les. To je jen malá část navázaná na řadu opatření, která vznikají od samého počátku fungování.

Když jsme si totiž v devadesátých letech areál Toulcova dvora pronajali, bylo nádvoří vyasfaltované a voda z něj se nikam neodváděla, ani se nevyužívala. Prameniště bylo zanesené a bez péče, zbytky lužního lesa s podmáčením ve spodní části družstvo také nechalo svému osudu. Jejich potenciál se nijak nevyužíval, přestože na Botiči docházelo k častým záplavám. Přívalové srážky způsobovaly problémy v celém prostoru – na nádvoří, v hospodářské části i ve svažitém terénu, odkud splachovaly půdu a dále zanášely lužní les.

Proto se zde od roku 1996 buduje systém šetrného hospodaření s vodou, jak v zastavěných prostorech, tak v přírodní části areálu. Staré nádrže na lehký topný olej, které zde zůstaly po státním statku, o celkovém objemu 50 tisíc litrů našly po odborném vyčištění své využití pro akumulaci dešťové vody sváděné ze zrekonstruovaných střech. Vodou se zalévají pěstební plochy i okrasné záhony. V případě prudkých přívalových srážek, kdy by nádrže kapacitou nemusely stačit, se přebytečná voda průlehem svádí do mokřadu.

Menší podzemní nádrž o objemu 5 tisíc litrů se nachází také v hospodářském křídle budov. Voda z ní slouží zejména k zálivce v zahradnictví a je k dispozici farmě a koňské jízdárně. Všechny nádrže zajišťují téměř kompletní zalévání vodou v sušších částech roku.

V roce 2006 se v Toulcově dvoře rekonstruovalo nádvoří a z celé jeho plochy tak zmizel asfalt (pozůstatek po zemědělském družstvu). Nahradila ho propustná pískovcová dlažba. K zasakování dešťové vody

na nádvoří přispívá také step o rozloze cca 40 m². Přesto se stávalo, že dvůr při silnějších deštích nebyl schopný všechnu vodu pojmout. Z tohoto důvodu zde před několika lety vznikly dřevěno-štěrkové odvodné kaskády a dešťové jezírko (40 m²) v prostorách ovčího výběhu (spodní část areálu). Kaskády

zabraňují erozi svahu a zbytečnému odtoku dešťové vody do kanalizace. Voda z jezírka pak zároveň slouží zvířatům.

Pokud se vám náš projekt a přístup k vodě líbí, je možno ještě do 15. října hlasovat na webu adapterraawards.cz. Nezapomeňte hlasování ještě potvrdit v příchozím mailu.

Prázdniny v Toulcově dvoře

Co se dělo v Toulcově dvoře během prázdnin? Většina členských organizací se pustila do letních táborů, a to jak příměstských, tak i klasických. Vybrat si mohla široká škála věkových kategorií, a to až po pobyty s koňmi pro dospělé. Bádalo se, spolupracovalo a samozřejmě hrálo. Třeba v Semínku se táborníci vydávali do české historie.

Koňský provoz a farma se přes léto odloučily, a zatímco se v Praze farmařilo, koně si odjeli odpočinout do přírody a táborníci za nimi. Veškeré letní tábory a putování probíhaly v severních Čechách v Chotiněvsi.

Letní provoz nezapomněl ani na nejmenší, a tak v Rodinném centru mateřídouška probíhaly Letní herny. Vedra nezastavila ani vzdělávání učitelů a letním výjezdem pokračoval devátý ročník studia pro koordinátory EVVO v MŠ. Skupina báječných žen z různých koutů České republiky se sjela do olomouckého Sluňákova.

„Pro účastnice jsme připravili nabitý a inspirativní program, o který se postarali jak místní, tak přespolní lektoři. Výuka probíhala uvnitř i venku – na kolech, v pískovně i unikátním areálu Domu přírody Litovelského Pomoraví. Věnovali jsme se ekoprovozu, podmínkám

pro EVVO ve škole, globálním problémům a užili jsme si i výukové programy jako S panem Kaprem pod vodou a Studánky víly Rozárky," prozradila k výjezdu koordinátorka Martina Chvátalová z Botič, o. p. s.

Léto je zároveň časem úprav, oprav a příprav na další školní rok. Všeho proběhlo vrchovatě a na podzim se určitě Toulcův dvůr k zimnímu spánku nechystá. Ostatně přijďte se přesvědčit.

Jakub Moravec

Zachraň jídlo

Ušetři peníze a vyhraj ceny do kuchyně. Září proti plýtvání je opět tu

Spolek Zachraň jídlo pod záštitou Informačního centra OSN v Praze podruhé spouští kampaň Září proti plýtvání. Za cíl si klade nalákat nové záchranáře jídla z celé republiky.

Kampaň v průběhu září pomocí čtyř e-mailů společně nabídne osvědčené rady a tipy jak neplýtvat jídlem a tím i penězi. Zároveň účastníky vyzve ke sdílení jejich aktivit, čímž se budou moct zapojit do soutěže o hodnotné a praktické ceny. Výzva je odpovědí na vysoké ceny potravin a dlouhodobě znepokojující množství potravinového odpadu vyprodukovaného domácnostmi. Veřejnost se může zapojit na webu zachranjidlo.cz.

Účastnit se výzvy je výhodné z mnoha důvodů: kromě finančního a environmentálního důvodu mohou účastníky nalákat také atraktivní ceny od partnerů Kaufland, Maso-profit, Plastia či Živina. Soutěžit mohou například o několik typů kompostérů, hodnotné kuchyňské potřeby, poukázky na nákup a dárkové balíčky na vaření. Do soutěže se mohou účastníci zapojit sdílením svých

poznatků a nových návyků osvojených díky výzvě Září proti plýtvání, a to na sociálních sítích nebo ve formě e-mailu. Jednotliví výherci budou vybráni na základě slosování.

Prvotní impuls ke konání Září proti plýtvání přišel v roce 2020, kdy OSN ustanovila 29. září jako Mezinárodní den proti plýtvání jídlem. V roce 2022 se iniciativa Zachraň jídlo rozhodla věnovat problematice plýtvání jídlem v domácnostech v průběhu celého měsíce září. Reagovala tak nejen na Mezinárodní den proti plýtvání jídlem, ale i na rychle rostoucí ceny potravin a energií. Během prvního ročníku výzvy se do ní zapojilo přes 1 000 nových záchranářů, kteří sledují aktivity iniciativy i nadále.

V České společnosti panuje představa, že za plýtváním jídlem stojí především velké obchodní řetězce. Není tomu tak, podle informací Evropské komise z roku 2019 vzniká 52 % potravinového odpadu u spotřebitelů. Plýtvání jídlem se tak týká všech, ať už se jedná o farmáře, kteří nechávají zbylou zeleninu na polích, zbylé výrobky s vadnou etiketou u výrobců, neprodané položky v retailu nebo nadbytečné porce v jídelnách. Především se to ale týká jednotlivých spotřebitelů.

Na přelomu roku 2022 a 2023 Vysoká škola ekonomická v Praze ve spolupráci s Mendelovou univerzitou v Brně a Zachraň jídlo sestavila výpočet pro odhad ceny znehodnocených potravin v domácnostech. Na jeho základě můžeme předpokládat, že v roce 2023 skončí v koši, kompostu a odpadních trubkách potraviny v hodnotě 3 519 Kč na obyvatele. Pokud bychom pracovali s průměrnou domácností dle ČSÚ, tedy 2,33 člověka, pak se jedná o 8 199 Kč za rok 2023. Rodina se dvěma dětmi může letos ušetřit 14 076 Kč, pokud nebude plýtvat.

Registrace do výzvy: zachranjidlo.cz/zariprotiplytvani

Tereza Modlová

KALENDÁŘ AKCÍ

Výstava Stavba Zemědělského muzea na Letné: vize – plány – realita
do 31. prosince 2023
Výstava představí vývoj architektonického řešení budovy Národního zemědělského muzea v Praze na Letné v kontextu dějin muzea, zástavby prostoru Letenské pláně a spolupráce s Národním technickým muzeem.
Místo: Národní zemědělské muzeum, Kostelní 1300/44, Praha 7

Taky Pražané. Naši zvířecí sousedé v nesnázích
do 15. září 2023
Výstava fotografií ze Záchranné stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy.
Místo: Bílý dům, K Meteoru 6, Praha 8

Dny stromů 2023
Do 26. září 2023
Lesy hl. m. Praha přichystaly během měsíce září v rámci Dnů stromů v Kunratickém lese několik exkurzí, workshopů a komentovaných prohlídek. Návštěvníci se dozví spousty informací například o našich lesích, nejstarším parku v Praze, řezbářském řemeslu, netopýrech nebo mohou nahlédnout do úlu včel.
Pořádá: Lesy hl. m. Prahy, lhmp.cz/2023/08/16/-pozvanka-dny-stromu-v-praze-2023-zajimave-akce-v-prubehu-zari/

Kurz Lesní mysli – finské metody aktivní relaxace, psychohygieny a péče o duševní zdraví v přírodě
do 19. října 2023
Cyklus čtyř setkání k osvojení praktických dovedností, jak v každodenním životě najít rovnováhu, předcházet vyčerpanosti a jak si udržet vnitřní energii.
Místo: Botič o. p. s., Středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr, z.s., Kubatova 32/1, Praha 10-Hostivař

Zelené ostrovy Prahy: Petřín
12. září 2023 17.00–18.30
Vycházka pořádaná v rámci akce Dny stromů. Akce je zdarma.
Místo: Praha 1, sraz na Strahovském nádvoří, pořádají Lesy hl. m. Prahy

Zelené ostrovy Prahy: Stromovka
12. září 2023 17.00–18.30
Vycházka pořádaná v rámci akce Dny stromů. Akce je zdarma.
Místo: Praha 7, Stromovka, sraz před Šlechtovou restaurací, pořádají Lesy hl. m. Prahy

Den s přírodou 2023 – EKODEN v Malešicích
14. září 2023 12.00–17.00
Zveme na tradiční EKODEN v Malešicích pro děti a mládež. Letos v novém přírodně-dovednostním provedení a v Malešickém lese! Akci pořádají členové malešických ochránců přírody a oddílu mladých ochránců přírody GINKGO. Na letošním 19. ročníku akce spolupracujeme s Ekotýmem ZŠ Nad Vodovodem.
Místo: Praha 10, Malešický les – Pikniště, pořádá 01/14 ZO ČSOP „Natura, quo vadis?“

Vliv změn klimatu na Kunratický les
14. září 2023 17.00–18.30
Program připravený v rámci akce Dny stromů. Akce je zdarma.
Místo: Kunratický les – u Velkého altánu, pořádají Lesy hl. m. Prahy

ZOO Praha: Novinky z Rezervace Dja
17. září 2023 10.00–17.00
23. září 2023 10.00–17.00
24. září 2023 10.00–17.00
Komentované prohlídky nového pavilonu goril. Prohlídky s průvodcem začínají každou celou hodinu u Toulavého autobusu před vstupem do pavilonu. První prohlídka začíná v 10 a poslední v 15 hodin.
Místo: U Trojského zámku 120/3, Praha 7

Reuse neděle v Záběhlicích
17. září 2023 10.00–17.00
Již třetí Reuse den na Desítce připravilo Hlavní město Praha společně s radnicí Prahy 10. Přineste předměty z domácnosti, které se pro Vás staly nepotřebnými, ale jsou ještě plně funkční a potěší někoho jiného. Naopak si můžete odnést to, co Vám poslouží.
Místo: Praha 10, ul. Topolová, prostranství před OC Cíl

Předcházení vzniku odpadů 2023
19. září 2023
Srdečně zveme všechny příznivce odpadové problematiky na nový ročník konference Předcházení vzniku odpadů 2023. Již 9. ročník se uskuteční 19. září 2023 v Praze.
Místo: T-Mobile Magenta Experience Center, Obchodní centrum Arkády Pankrác, Na Pankráci 86, Praha 4, pořádá CEMC

Den stromů 2023
20. září 2023 9.00–18.00
Pojďte s námi v září do pražské přírody a oslavme tak společně letošní Dny stromů 2023. Na celý měsíc jsme pro děti, rodiče, prarodiče a všechny přátele stromů a lesa ve spolupráci s hlavním městem Prahou připravili vycházky do pražské zeleně a tematické exkurze či workshopy.
Místo: Kunratický les – u Velkého altánu, pořádají Lesy hl. m. Prahy

14. konference o ekovýchově v Praze
21. září 2023 8.30–17.00
Letošním tématem je biodiverzita aneb bohatství života v Praze. Konference se letos koná na mezinárodní den míru, 21. září, a to v prostorách Michnova paláce při Tyršově domě. Během dopolední přednáškové části se můžete těšit na inspirativní mluvčí a panelovou diskuzi.
Místo: Michnův palác (Tyršův dům), Újezd 450/40, Praha 1
konferenceevvopraha.cz

Řezbářství v ekocentru Prales
23. září 2023 — 24. září 2023, od 9.00
Akce pořádaná v rámci Dnů stromů. Akce je zdarma. Sraz před budovou Dřevák.
Místo: Ekocentrum Prales – Budova Dřevák, Mladoboleslavská 953, Praha 19-Kbely

Světový den goril a výročí 60 let chovu goril v Zoo Praha
23. září 2023 10.00–17.00
Zjistěte, které gorily přišly do Zoo Praha jako úplně první, jak se od té doby změnily chovatelské podmínky a co vše dělá pražská zoo pro ochranu goril ve volné přírodě. 11.00, 12.00, 13.00, 14.00 a 16.00 komentovaná setkání u goril (Centrum Méfou i Rezervace Dja).
Místo: U Trojského zámku 120/3, Praha 7

ZOO Praha: Výroční slavnost
29. září 2023 10.00–17.00
Oslava 92. výročí založení Zoo Praha. Celodenní program za přítomnosti vzácných hostů.
Místo: U Trojského zámku 120/3, Praha 7

Klimatická mozaika
5. října 2023 13.00–16.00
V rámci Týdnů globálního vzdělávání 2023, jichž jsme součástí, nabízíme v centru „U studánky poznání“ učitelům zdarma prezenční workshop Klimatická mozaika (Climate Fresk). Program je určený zejména pedagogům, kteří mají zájem lépe se seznámit se souvislostmi klimatických změn.
Místo: U studánky poznání, Ovenecká 332/38, Praha 7, pořádá Česká koalice pro ochranu biodiverzity

Metody pro aktivní učení a aktivní vyučování
7. října 2023 9.00–16.00
Akreditovaný seminář s lektorem Romanem Musilem, díky kterému bude vaše výuka účinnější i zábavnější (pro žáky i pro učitele). Seminář je primárně určen pro učitele 1. a 2. stupně základní školy. Vhodný je i pro učitele na středních školách.
Místo: Botič o. p. s., Středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr, z.s., Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař

To jsem z toho jelen
7. října 2023 14.00–16.00
Ukončit letní radovánky říjí? Proč ne? Měsíc říjen už ve svém pojmenování předpovídá dobu namlouvání mezi jeleny. Tato událost bývá doplňována dechberoucím troubením a zápasícími jeleny. A holky laně? Čekají, jak to dopadne. :) První říjnovou sobotu budete vítáni v Zookoutku Malá Chuchle.
Místo: Praha, Zookoutek Malá Chuchle

Včely všemi smysly
9. října 2023 10.00–11.30
Fascinuje vás společenství včel medonosných, tušíte něco o podstatě opylovačů a jejich nezastupitelné roli? Co se podívat na včelí úl zblízka a zdvihnout pokličku tajemství, které skrývá? Program je koncipován pro osoby se zrakovým postižením.
Místo: Národní zemědělské muzeum, Kostelní 1300/44, Praha 7

Jak vést děti k ohleduplnému chování k přírodě? Exkurze do MŠ Španělská
9. října 2023 14.00–18.00
Exkurze do mateřské školy s internátní péčí Španělská zaměřené především na seznámení s ekoprovozem, prohlídku interiéru i školní zahrady, včetně vlastnoručně vyrobených pomůcek. Součástí budou i motivační principy Davida Sobela rozvíjející ohleduplný vztah k přírodě.
Místo: Mateřská škola s internátní péčí, Španělská 1778/16, Praha 2 – Vinohrady, pořádá Botič o. p. s.

Ptačí výlet 2023
14. října 2023 9.00–12.00
Každoroční čištění ptačích budek v Malešickém lesíku, i letos s výkladem ornitologa Jana Grünwalda (Univerzita Karlova). Sraz u Ekocentra Malešice v 9.00 hod. (Rektorská 22, Praha 10 – Malešice), konec do 12 hod., akce probíhá v Malešickém lese a jeho okolí.
Místo: Rektorská 22, Praha 10 – Malešice, pořádá 01/14 ZO ČSOP „Natura, quo vadis?“

ProS/Zpíváme v mateřské škole – Konference EVVO pro učitele mateřských škol
17. října 2023
Co děti v mateřské škole opravdu potřebují, díky čemu prospívají? Na letošní konferenci budeme hledat odpovědi na tyto otázky spolu s hosty: hudebnicí, učitelem mateřské školy, výtvarnicí–terapeutkou. Všechny spojuje příroda – jako inspirace, prostředí i opora, které využívají při práci s dětmi.
Místo: Botič o. p. s., Středisko ekologické výchovy Toulcův dvůr, z.s., Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař

Konference Životní prostředí – prostředí pro život
2. listopadu 2023 — 3. listopadu 2023, 9.00–18.00
Česká informační agentura životního prostředí

pořádá za podpory Ministerstva životního prostředí a Technologické agentury ČR v pořadí již 4. ročník Konference Životní prostředí – prostředí pro život.
Místo: Národní technická knihovna – Ballingův sál, Technická 2710/6, Praha 6 – Dejvice

Svatohubertské troubení
4. listopadu 2023 14.00–16.00
Tak jako v předchozích letech i letos na počest svátku svatého Huberta, patrona všech lovců a myslivců, v našem zookoutku v Malé Chuchli rozezníme lovecké fanfáry. V sobotu 4. listopadu si tak do Chuchelského háje budete moci přijít poslechnout komentovaný koncert mysliveckých trubačů.
Místo: Zookoutek Malá Chuchle, pořádají Lesy hl. m. Prahy

Workshopy ve Dřeváku – Podzimní tvoření
7. listopadu 2023 17.00–19.00
Na podzim se příroda převléká do barevného hávu, dozrávají plody a padá listí. Přeneste si kousek podzimní atmosféry domů. Využijeme toho, co příroda nabízí, a vyrobíme si květinové dekorace z barevného listí nebo zvířátka ze šišek, kaštanů či ořechů.
Místo: Ekocentrum Prales, Mladoboleslavská 953, Praha 19, Budova Dřevák

Workshopy ve Dřeváku – Sejdeme se na krmítku
14. listopadu 2023 17.00–19.00
Rádi byste si zkrášlili zahradu nebo balkon a pomohli našim ptákům přečkat zimu? Pak je tento workshop přesně pro vás! Nejen, že si vyrobíte své vlastní krmítko, díky kterému budete moci pozorovat barevné ptactvo z bezprostřední vzdálenosti, ale seznámíte se s jeho nejčastějšími návštěvníky.
Místo: Ekocentrum Prales, Mladoboleslavská 953, Praha 19, Budova Dřevák

Workshopy ve Dřeváku – Výroba bylinných mastí
21. listopadu 2023 17.00–19.00
Tajemnou sílu bylin naši předkové dobře znali. Proč se nevrátit ke kořenům a nezkusit si vyrobit kosmetiku bez chemických přísad a barviv? Využijeme toho, co nám příroda nabízí, a připravíme si krémy pouze z bylin a mastových základů.
Místo: Ekocentrum Prales, Mladoboleslavská 953, Praha 19, Budova Dřevák

Workshopy ve Dřeváku – Výroba adventních věnců
28. listopadu 2023 17.00–19.00
Vánoce už pomalu klepou na dveře, a co jiného může zpříjemnit předvánoční čas víc než adventní věnec. A protože největší radost má člověk z vlastní dobře odvedené práce, vyrobíme si adventní věnec sami – od korpusu až po poslední ozdobu.
Místo: Ekocentrum Prales, Mladoboleslavská 953, Praha 19, Budova Dřevák

Workshopy ve Dřeváku – Řezbářství pro začátečníky
5. prosince 2023 17.00–19.00
Řezbářství je jednou z nejvoňavějších prací a navíc není ani tak těžké, jak se může zdát. Stačí vám jen kousek měkkého dřeva, dobré nástroje a šikovné ruce. První dvě věci vám zajistíme a šikovnost svých rukou můžete otestovat při výrobě jednoduché dřevěné misky. Cena workshopu je 300 Kč.
Místo: Ekocentrum Prales, Mladoboleslavská 953, Praha 19, Budova Dřevák

Workshopy ve Dřeváku – Výroba mýdel
12. prosince 2023 17.00–19.00
U našeho mýdlového workshopu se rozhodně neušpiníte! Popusťte uzdu své fantazii a vyrobte si mýdlo, které bude opravdu jedinečné. Nejen že mu dáte vlastní barvu, vůni i design, ale získáte i skvělý dárek pro vaši maminku, babičku nebo kamarádku.
Místo: Ekocentrum Prales, Mladoboleslavská 953, Praha 19, Budova Dřevák

Kalendář akcí v oblasti ŽP a EVVO v Praze s mapovým výstupem

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013 provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných na území města. Zájemcům je na webových stránkách města k dispozici přehled akcí zahrnující zejména konference a semináře, festivaly a slavnosti, výstavy a veletrhy, přednášky a diskuze, dílny a workshopy, ale také filmy, videoprojekce, koncerty, divadelní představení, tábory, výlety a pobytové akce a také veřejná projednávání vlivů záměrů na životní prostředí, která aktuálně probíhají nebo proběhnou na území Prahy. Kalendář je k dispozici v textové a mapové verzi.

portalzp.praha.eu/kalendar_akci

Nový přírůstek do české savčí rodiny: Bělozubka tmavá.
Foto: Balles2601 / Wikimedia Commons. Licence: CC BY-SA 4.0